

Janko Osojnik:

Šaljivec iz Podravja

Zbirka pripovedek iz štajerskega Podravja

—
Cena 1 K
—

Ljubljana 1910

Samozaložba. — Tisk Dragotina Hribarja

ANKO OSOJNIK

ŠALJIVEC

IZ PODRĀVJA

ZBIRKA PRIPOVEDEK

□ IZ PODRĀVJA □

:: NA ŠTAJERSKEM ::

TISKARNA DRAG. HRIBARJA
V LJUBLJANI.

57660

5183822

18.7.2008

UVOD.

Marberžani nam ne bodo štelí v zlo, če se razglasi njihovo ime nekoliko po slovenskem svetu. Kar se pripoveduje v Podravju o njihovi modrosti, to se je gotovo godilo že v sivih stoletjih starega veka, in kdo ve, ali je bilo vse res tako, kakor nam poroča ljudska govorica. Zapisalo se ni v nobenih starih knjigah, in kar ni zapisano, temu se ne sme trdno verjeti. Mnogo namreč izmišljujejo hudomušni in lažnjivi ljudje. Sicer pa ni Marberg edini kraj, katerega se rad spominja slovenski šaljivec. Marberžani se tolažijo lahko s tem, da si pripoveduje slovensko ljudstvo podobne pripovedke tudi o Veržejcih, Lemberžanih, Ribničanih in drugih, ki so istotako spoštovanja vredni ljudje in celo zavedni narodnjaki, kakoršnih naj Bog Slovincem mnogo da!

1. Marberški gosak.

Marberžani so imeli hudega gosaka, ki je postal na stara ta zločest in hudoben. Predobro se mu je godilo, zato se je prezel. Za vsako žensko je skočil in jo pograbil za krilo, sikal za otroci in ščipal v noge celo občinske svetovalce. Nazadnje se ga je balo vse in nihče si ni upal mimo njega. Sam župan Boštjan Guzl se je spuščal pred gosakom v tek in ko je moral nekoč bežati pred njim dol do Vižinge in se pri tem prehladil, da se ni mogel znebiti tri tedne nahoda, takrat je bilo gosakove

hudobnosti dovolj in vsi tržani so sklenili soglasno, da se mora gosak kaznovati. Toda kako? Dolgo so se prepirali in posvetovali na zborovanju, kako kazen bi mu naložili. Nazadnje pa sproži tržan Johan Šterc modre besede:

„Preljubi moji tržani! Vsi vidite, da je ta gosak silna nevarnost za naše mesto. Kaznovati ga moramo, a ne samo kaznovati, ampak na smrt ga moramo obsoditi. Če mu odsekamo glavo, bi bil takoj mrtev in to je za takega hudodelca prekratka smrt. Slišal sem, da je smrt v vodi najstrašnejša. Zato svetujem, da ga utopimo.“

„Kaj še!“ se oglasi svetovalec Purcl. „Če ga vržemo v Dravo, nam odplava v Vuhred, preleti Dravo in ga imamo zopet tukaj. Potem bi ~~bi~~ bilo še le joj za nas.“

Johan Šterc pa se ni udal nikomu, najmanj pa Purclu. „Kdo je trdil, da ga naj vržemo v Dravo? Saj imamo tukaj pred občinsko hišo globok vodnjak. Sem ga vrzimo, da bo moral počasi umirati.“

„To je izvrstna misel! V vodnjak z gosakom! Hajdi po gosaka!“ zadonelo je vse križem po občinski hiši.

Šterčev nasvet se je sprejel. Vsi so hiteli iz hiše, ker se je imel gosak takoj kaznovati. Občinski policaj Šoršič si je skočil po boben in je bobnal in ropotal po trgu gor in dol, da je prihitelo vse, deca in ženske, da vidijo, kaj se bo zgodilo z gosakom. Imeli so ga že v zaporu. Ubogo žival je bil priklenil policaj že opoldne s pomočjo treh korenjakov k štoru s težko verigo, da ni mogla uiti.

Z dvema ključema je odklenil sedaj redar Šoršič gosaka pred zbranim ljudstvom, ki ga je spremljalo v glasnem sprevedu k studencu. Vsem se je razvezal jezik in grozili so gosaku, da bo kmalu vedel, občem je, in da ne bo več strašil po Marbejgu.

Pri studencu je stopil župan Guzl na korito in nagovoril svoje tržane, kakor se spodobi ob taki redki priliki in slavnosti. Naštel je vse velike gosakove hudobije in ni pozabil niti svojega sopihanja dol do Vižinge, nazadnje pa je dal znamenje, naj se vrže zločinec v vodnjak. Gosak je krepko zagagal, ko je padel

v vodo, potem pa se pomiril, plaval od kraja do kraja, obstal na sredi ter zavrtel vrat kvišku k šestnajstim glavam, ki so naše prostora ob studeneu, da opazujejo gosakovo smrt.

„Gosak noče utoniti“, je zaklical svetovalec Purcl. „Saj sem vedel, da ne bo iz tega nič, kar pravi Šterc“.

Šterc pa se ni niti zmenil za svetovalca, ampak je zaklical dol gosaku:

„Čakaj, čakaj hudodelnik! Misliš, da je zdaj že vsega konec? Zaliti ga moramo!“ je dodal in trčil z laktom župana v rebra.

Župan ga je dobro razumel še v tistem hipu in je zakričal ženskam, pritiskajočim k vodnjaku:

„Babe, po vodo!“

Žene so ubogale in bežale po škafe. Na srečo je bilo v domačem potočku precej vode, drugače bi jo bile morale nositi iz Gornje Vižinge ali pa celo iz Drave in to bi bilo potem trajalo strašno dolgo, predno bi bile zalile gosaka. Gosak je plaval iz kota v kot, zvijal neprenehoma vrat in stresal mokro glavo, pogrezniti pa se ni maral. Babe pa niso mirovale. Ves dan so nosile vodo in jo zlivale na gosaka.

Voda je v vodnjaku naraščala in ko je priplaval gosak blizu vrha, je stresel peroti, splahutal, da so odskočili vsi svetovalci in se dvignil v zrak ter močno zagagal. Dvigali so sicer pesti za njim, ko je bil že visoko nad poljem proti Dravi, toda dobili ga niso nikdar več.

A vendar so si oddahnili, ker so bili rešeni velike naloge.

Šterc je molčal, svetovalec Purcl pa je govoril sila mnogo o tem ubijanju gosaka še mesece in mesece. Povedal je tudi muzikantu iz Vuhreda, a kar ve muzikant, to zve ves svet.

2. Marberški hrast.

Nad Marbergom je rasel že stoletja krasen hrast, kakoršnega ni bilo nikjer na Kozjaku niti na Pohorju. Po trgu je živela govorica, da imajo Marberžani ta hrast že od Metuzalemovega časa in da so ležali v njegovi senci pradedje že takrat, ko so se po lepem staronemškem načinu hladili na medvedovih kožah. Ni čudo, da je bil ta hrast pri starih in mladih v veliki časti.

Nekoč pa je zapazil svetovalec Šterc, da se sušijo tri hrastove debele veje. Prestrašen je poročal v občinski seji, da se suši stari hrast, ki so mu gotovo podžagali cigani korenje, ko so nedavno počivali pod njim teden dni ter hodili odtod krast po trgu. Kaj bo, če se posuši to drevo, ki je zadnji spomin po starih nemških pradedih!

Tu se je oglasil na pol gluhi občinski blagajnik Edelman, kateremu je šinila dobra misel v možgane:

„Gospodje odborniki, tega hrasta ne smemo pustiti, da se posuši. Škoda bi bilo zanj, če bi izginil in bi ne imel nihče nobene koristi od njega. Jaz vam pravim tako: Poderimo in prodajmo ta hrast! Slava našega hrasta sega do Celovca in Maribora, čez Pohorje do Celja in čez Kozjak do Gradca. Morda se najde kak odličen nemški rodoljub, ki bi kupil ta hrast in ga daroval nemškemu muzeju v Gradcu, da se kaže potomcem na večni spomini. Naša občina bo izvršila s tem dobro narodno delo, zraven tega pa si ne moremo očitati, da slabo gospodarimo.“

Nasvet je bil izvrsten in vsi so bili zadovoljni z njim.

Na srečo se je bil ustavil v Marbergu ravno voz bogatega gospoda iz Gradca. Ker je vse govorilo o hrastu, si ga je šel

ogledat tudi ta graški gospod, ki je takoj sprevidel, da bi dobil iz njega imenitno deblo za vinsko stiskalnico. Pogodil se je kmalu, dal ga podreti in obtesati in je obenem Marberžanom plačal, da mu pripeljejo deblo v Gradec. Noben pameten človek se ne brani zaslužka in tudi Marberžani niso drugačni ter so radi obljubili, da bo hrast za tri dni v Gradcu v tisti in tisti ulici.

Zgodaj so se odpravili drugega dne na pot. S hudo silo so naložili hrast na voz. A niso ga naložili po dolgem, kakor nalagajo debela drugi vozniki, ampak povprek po vozu, in sicer je tako svetoval blagajnik Edelman sam, ki je imel za to zelo važne vzroke. „Vsi, ki sedijo na hrastu, bodo lahko gledali naprej“, je dejal, „in ne nazaj in na stran.“ Drugi tehtni vzrok je bil, da se baje rada lomijo kola pod težkim hrastovjem; če pa leži deblo povprek, ne pride toliko teže na voz, ker bo večina debela visela čez voz v zraku. Tretji vzrok je bil, da bodo Mariborčani in vsi drugi videli že od daleč, da imajo marberški vozniki tokrat posebno imeniten posel. Polgluhi blagajnik Edelman je imel še četrty vzrok, katerega pa ni povedal.

Edelman je dobro premislil svoj načrt. Vedel je, da se mu močje radi posmehujejo zaradi slabega sluha. Zahteval je vedno, da so morali vsi kričati na vse grlo, kadar so govorili, ker jih drugače ni razumel. Kadar so se pomenkovali drugi močje bolj tiho in po domače med seboj, je slutil, da obrekujejo zopet njega. Tokrat pa jim je napravil tako, da se niso utegnili medpotoma pogovarjati o njegovih slabostih, ker so morali neprenehoma letati okoli voza. Hrast se je namreč gugal z leve na desno in vsak hip se je zazdelo, da se bo prevrgel z voza. Bolje drži ga, nego nalagaj ga!“

Qbilo je bilo opravka s hrastom. Hudo se je godilo tudi onim voznikom, ki so srečavali Marberžane, ker se je moral vsak daleč izogibati, da bi ne treščil ob hrast. Hrast je zasegel vso cesto in na mnogih mestih je bilo težko spraviti voz med bregovi ob cesti. Zagledavši kak voz pred seboj so kričali že od daleč, naj se izognejo.

Tako je minil dan in mrak je že legal na zemljo, ko so prirudali voz mimo Brestenice pred Mariborom.

„Veste, moji dragi,“ rekel je Edelman, „tema že bo in treba je, da si poiščemo kakega prenočišča.“

„Kaj še,“ ugovarja skopi Šterc, „kaj menite, da si bom tukaj drago plačeval jesti, piti, krmo, hlev in povrh še prenočišče, ko imam doma vse zastonj! Ne, ta pa ne bo! Izprezimo konje in do polnoči pridemo še ravno domu, tam se naspimo, napasemo konje in gremo zjutraj zopet nazaj. Voz in hrast bomo že našli jutri spet tukaj ter se peljemo naprej!“

Voz s hrastom so postavili na travnik, da bi ne bil nikomur na potu, nato so izpregli konje in hajdi domu. Po polnoči so bili v Marbergu. Konje so nakrmili, nato so se odpravili zopet na pot. Na spanje so celo pozabili v velikih skrbah. Voz so našli seveda v redu, toda precej ljudi se je bilo nabralo, ki so radovedno ogledovali voz ter vpraševali, kdo vozi to drevo in kam. Ko so pridirjali Marberžani s kobilami, je oštel gluhi Edelman zelo neuljudno in surovo radovedne Bresteničane in Kamničane, ki so se raztepli vsak po svojem delu kakor poparjeni cucki.

„Zdaj pa naprej,“ je zaklical Edelman, „drugače ne pridemo do večera niti do Spielfelda!“ Krepko so vozili mimo Maribora ne meneč se za ljudsko radovednost.

Trudni konji so postajali a tudi voznike je hudo obhajal spanec krog poldneva. Purcl se je hudoval, zakaj da so ubogali sinoči neumnega Šterca, namesto da bi bili lepo ostali v Brestenici in spali. A vendar so se vlekli in vlekli naprej. Čez noč so počivali že v neki vasi ob Muri in tretje popoldne so bili že pred Gradcem. Zdaj pa se je pokazala druga neprilika. Krog Maribora jim je bilo še lahko priti, kaj pa tukaj, kjer ni robena ulica zadosti široka za njihov hrast. Gospoda, ki se je srehajala pred mestom, jim je svetovala, naj si pomagajo, da preložijo hrast po dolgem ali pa ga prežagajo na dvoje. Nasvet je ugajal, policaj Šorfšic je kupil takoj veliko žago in za uro je bilo deblo že prežagano.

V mraku so stali že pred hišo svojega kupca.

Kako se je začudil kupec, ko je zagledal razpolovljen hrast! Povedal jim je v zobe, da takega lesa ne more porabiti in ga ni maral sprejeti. Marberžani so se začeli krepko prepirati in najrajši bi bili natolkli vse Gradčane, a vse vkup jim ni nič pomagalo. Vsled razjarjenja jih je zaprla policija čez noč, kjer so lahko preišljevali o svoji kupčiji s starodavnim hrastom, le Šterc se je tolašil, ker je imel brezplačno prenočišče.

A vendar so se pomirili ter sklenili, da ne bodo vozili hrasta nazaj. Prodali so ga lesnemu trgovcu ter se odpeljali naravnost domov z obljubo, da ne bodo nikdar več vozili svojih hrastov v Gradec.

3. Marberški zvon in plot.

Do nedavna je stal krog Marberga visok in močen plot, ki ga še pomnijo stari ljudje. Živa zgodovina nam pripoveduje o nastanku tega plota tako:

Na svetu ni nič večnega. Vsaka stvar služi človeku, dokler more, nazadnje pa vendar dosluži in se mora nadomestiti z novo.

Tudi marberški zvon je doslužil. Zvonil je dobrih petsto let svojim dobrodušnim tržanom ob vseh veselih in žalostnih prilikah. A glej, ko je zvonil nekega zimskega jutra policaj Šorfšic k zornicam, (Šorfšic je opravljal tudi službo cerkovnika, ker je bil zmožen in ker je občinski odbor varčno gospodaril), je vlačil vože in vlačil, toda ni spravil poštenega glasu iz zvonika. Bat je tolkel ob počeno plat.

Kaj bo zdaj? Šorfšic ni bil kriv. Zvon je počil prav gotovo vsled hude zime.

Vest o nesreči v stolpu je spravila na noge ves trg, pridne ženiče in moške lenuhe. Gluhi Edelman je pritekel za Šorfšicem na občinski urad in bi ga bil najrajši pretepel, češ, zakaj ni zavil zvona v slamo že sinoči, ko je vendar čutil vsak človek, da bo prišla huda zima. Šorfšic se je izgovarjal, da nima šibe niti za nastelj dovolj, kje bi je šele vzela, da bi jo raztrgal in toril po zvoniku.

Edelmanu je bilo seveda strašno žal tega zvona, ki je bil edini, katerega je še slišal in po katerem si je uredil življenje, spanje in obed.

Župan Guzl je sklical še istega dne svoje izbrane može v občinsko hišo. Vsa modrost jih ni spravila iz zadrege in šele

takrat je poleglo nekoliko splošno razburjenje, ko je povedal Johan Šterc svoje misli. Govoril je bil tako-le:

„Preljubi moji rojaki! Silna nesreča je doletela naše mesto. Nihče izmed vas ne ve pomoči, jaz pa vem.“ (Zadnje besede je govoril zelo počasi in glasno.)

„Žgal sem predlanskim slivovko tam gori za Poharjevim škednjem — saj veste, kako so me zalotili takrat vražji financarji, ko me je bil ovadil nek sovražnik, kakršnih imamo Marberžani povsod vse polno. Prileteli so vam popoldne trije v kapicah in s sabljami, izlili kotel, prevrgli kad in mi razmetali vse, nazadnje sem pa še plačeval desetake, ko so me bili izpustili iz luknje. Ko sem prišel pozneje k Poharju, da si rešim vsaj novi dragi kotel, mi pravi Pohar:

„Moj ljubi Šterc, slaba bo. Financarji so izbili tvojemu kotlu dno.“ Jaz pa pogledam kotel in si ga naložim, pa ga zanesem naravnost h kovaču Klančiču k Sv. Janžu. S Klančičem sva si bila takrat še dobra prijatelj, zdaj pa je seveda mož tudi na me hud, ker smo ga letos zaprli, ko je zaklical pred našo občinsko hišo dvakrat „živili Slovenci!“ Klančič pregleda moj kotel, pribije in zalije dno in kotel je bil zopet dober. Spomladi sem žgal zopet žganico, pa ne več pri Poharju, ampak pri Janžu v Greifovi grabi. Zato vam pravim: Kovač Klančič je bister mož, dasiravno ni Marberžan. Svetujem, da se spravimo z njim. Župan ga naj prosi odpuščenja in ga naj povabi, da pride v Marberg, kjer lahko desetkrat zakliče „živijo Slovenci“, potem ga pa naprosimo, da nam zalije zvon. Če ga Klančič ne bo, ga ne bo nihče, to vam povem.“

Možje so se spogledali.

„Ta pa ni govoril neumno“, je prikimal celo Bartolomej Purcl. Težko je bilo ponižanje, toda sila kola lomi. Soglasno se je sprejel predlog modrega Šterca. Vsi Marberžani, kar jih je znalo lepo slovenski, (saj v sili znajo dobro), so ostali v občinski hiši in kovali do poldneva lepo slovensko pismo. Kovaču pošiljajo pozdrav in ga prosijo, naj jim ne šteje v zlo tistega dneva, ko so ga po neprevidnosti užalili. Pisali so, da je imel gošpod

Klančič pravico zaklicati tudi v Marbergu „živijo Slovenci!“, kakor jo ima doma pri Sv. Janžu. Gospod Klančič naj le pride v Marberg in videl bo, da dandanes marberška gospoda rada sliši klic „živijo Slovenci!“ Nazadnje mu napišejo še poročilo o svoji nesreči in ga prosijo, naj pride in jim pomaga, kar ne bo zastonj. Nato zapečati župan Guzl pismo in Šorfšic ga spravi previdno v torbo.

Popoldne je sopihal Šorfšic po grdi ledeni poti na Kozjak k Sv. Janžu. Čim bliže je prihajal, tem topleje mu je bilo in tem močnejše mu je trkalo srce. Kaj bo, če ga prime kovač malo za vrat in se maščuje, ker ga je bil onokrat suval, ko so ga zaprli v Marbergu! Kaj bo z njegovo družino v Marbergu, s stražniško in cerkovniško službo, če mu polomi kovač v jezi rebra in druge kosti?!

V kovačnici je bilo tiho. Kar zagleda Šorfšic Klančiča na dvorišču s podsukanimi rokavi s črevesi v rokah... Sapa mu je zastajala in pri srcu mu je bilo še bolj tesno kakor takrat, ko je moral po zapovedi marberških občinskih očetov nad zločestega gosaka.

Kovač si je bil napravil kolone in je ravno izpiral črevesa ter hotel stopiti v hram klobas nadevat, ko zagleda bledega in zmrzlega marberškega policaja pri oglu kovačnice.

„Kaj bi rad?“ zagrmelo je iz Klančičevih ust.

„Prosim, prosim, gospod Klančič, prosim“. . . Šorfšič ni mogel ničesar povedati.

„Pojdi noter!“ zaklical je kovač in počakal pri vratih.

Šorfšic se je ogledal, ali ga vidi kdo, ki bi ga branil, če bo sila, in je stopal plašno proti Klančiču. Klančič mu poda svojo mastno levo roko — v desni je držal čreva — in stopila sta v sobo polno mesa in mesarskega orodja. Klančič je položil čreva na klop, obrisal si roke, pomignil ženi, naj prinese vina, sedel za mizo, pokazal policaju stol ter vprašal zopet, kaj mu prinaša dobrega. Šorfšic je pokazal pismo. Kovač je čital silno počasi. V tem je prinesla kovačica praženih jeter in vina in tudi deca so si upali že bliže k bledemu gospodu s sabljo. Šorfšic se je

polagoma pomiril, ko je videl, da ga kovač ne meni prijeti zaradi znanega dogodka, izpil kupico ter si jel natikati velike kose jeter na lesene vilice. Kovaču samemu se je dobro zdelo, da diši policaju tako dobro južina.

Kovač je sprevidel iz pisma, kaj bi Marberžani radi imeli. Vedel je seveda, da jim zvona ne bo mogel popraviti, toda zanimalo ga je, zakaj so se spomnili ravno njega. Šorfšic mu je moral pripovedovati, kako se mu je zgodilo z zvonom in kako so se posvetovali v občinski hiši. Nazadnje mu pravi kovač:

„Povejte jim, da jim ne pridem v Marberg. Mene vaš zvon nič ne briga. Naj ga popravi, kdor ga hoče, mene pa pustite na miru. Kupite si novega! Čakajte, jaz vam že še pokažem . . .“

Šorfšic je poskočil, misleč, da ga zdaj pograbi kovač. Hipoma je bil pri vratih in se ni utegnil niti zahvaliti za južino. Bil je že za kovačnico, ko je slišal kovačev glas: „Hej, policaj! Šterca mi pozdravi!“

Izvrstno so nosile policaja noge. V mraku je bil že doma.

Može je užalostila vest, da jim Klančič noče odpustiti njihove prenačenosti. Purcl je trdil, da je itak vedel, da iz tega ne bo nič in da bi bilo stokrat bolje, če si kupijo nov zvon, kakor jim je svetoval kovač.

Pri tem je ostalo. S težkim srcem so nabrali Marberžani denar in ga izplačali g. Samassi v Ljubljani, ki jim je zлил nov zvon.

Ob veliki noči je donel že novi zvon iz marberškega stolpa doli čez Dravo in gor do Sv. Janža. „Bim bam“ je brnelo tako žisto in milo, da so se jokale marberške ženice prvi dan samega veselja.

V možeh pa se je budila tista grda lastnost, ki ji pravimo zavist. Toliko skrbi so imeli Marberžani z novim zvonom, toliko plačil in potov, zdaj pa poslušajo v obeh Vižingah in celo Pohorci, to milo zvonjenje, ki niso prav nič pomagali in skrbeli za zvon. To ne gre! Zvon je marberški in samo Marberžani se naj veselijo njegovega glasu.

Ta misel se je ukoreninila po vsem trgu in občinski mo-
žje so morali sklepati v prihodnji seji, kaj se naj ukrene, da ne
bodo poslušali tujci marberškega novega zvona. Obveljalo je, kar
je nasvetoval župan Guzl sam, da naj pride ves trg teden dni
na tlako, ko se bo gradil kroginkrog trga visok plot, preko kate-
rega ne bo mogel prehajati glas zvona. In prvi teden po veliki
noči so gradili krog Marberga dobra dva metra visoko ograjo.
Marberžani so spet mirno spali in živeli, ker so imeli nov zvon
in sicer samo za svoja ušesa.

To je zgodovina marberškega zvona in plota.

4. Cigan v Marbergu.

Na cigane imajo Marberžani do današnjega dne hudo jezo. Bog naj pomaga ciganom, če jih zalotijo Marberžani blizu svojega trga! A Marberžani vedo dobro, zakaj se je treba čuvati pred cigani.

Čujmo, kako so kaznovali prvega cigana, ki jim je prišel v roke!

Bilo je še v tistih starih časih, ko so imeli vsi Marberžani skupne pašnike. Občinski pastir, ki so mu pravili „hertar“, je gonil jutro za jutrom vso marberško živino čez polje dol v Dobravo, kjer se je pasla, razhajala in mešala po svoji volji. Za hertarjem je prihitela pogostoma marberška deca in so si pekli z njim krompir; kadar pa je ostajal hertar sam, je bodisi ležal pod jelšo blizu brodarja, ali pa stopil k brodarju, s katerim sta metala karte do večera. Lepe čase je imel marberški hertar.

Hertar ni bil sicer tako bister kakor drugi Marberžani, toda v kartah je imel vedno srečo, naj sta z brodarjem marjašila ali pa vlačila „črnega Petra“.

Kar je brodar zaigral, je šlo vse za žganico.

Nekega popoldne ju je zmotil med igro klic po ladji. „Hoj, daj ladjo, daj!“ je donelo že četrtič od Vuhreda v Dobravo, ko je skočil brodar v ladjo, da prepelje popotnika. Brodar je bil precej hud, ko zagleda na bregu starega zamazanega cigana. A cigan ni bil navaden popotnik. Brodarju je plačal že naprej dva groša, cesar še ni storil nihče, odkar je prevažal brodar ljudi iz Vuhreda v Marberg.

Cigan je na levem bregu takoj zginil v gošči, kakor bi se mu hudo mudilo. Hertar in brodar pa se nista zanj več zmenila.

Ko je zatrobil zvečer pred solničnim zahodom hertar v svoj rog ter sklical marberško živino je bilo vse v redu, le županovih mladih kobil ni bilo od nikoder. Hertar zatrobi še enkrat, županovih kobil pa ni. Mogoče so že doma, ali pa je bil prišel Guzlov hlapec po nje v Dobravo, če so jih vpregli popoldne.

Županovih kobil pa ni bilo doma. Kje bi naj bile ostale?

Zdaj šele se je spomnil hertar črnega popotnika in v tem hipu se je domislil, da je najbrž odgnal kobile onile cigan, kateremu se je tako mudilo v Dobravo. Povedal je županu.

Po vsem trgu je splašil Šorfšic ljudi s svojim bobnom, Ali gori ali kaj? Možje so prihiteli pred občinsko hišo, za njimi pa babe in deca. Guzl pove, kaj se je zgodilo in razžene može na vse strani na lov za ciganom Ostro je zagrozil vsem, naj se mu nobeden ne obrne poprej, predno ne dohiti cigana ter mu ne vzame kobil.

Po Marbergu je vse oživel. Možje so se razleteli, žene pa je bilo groza, češ, cigani so blizu in lahko pridejo ponoči v Marberg.

Znana reč je, da imajo Marberžani veliko srečo. Na Muti so spoznali možje kobile, ki jih je gnal cigan v naglem diru po cesti in koj jim je prišlo na misel, da ni vse v redu. Prijeli so cigana, ki je trdil, da je kupil kobile od gospoda Guzla za petsto goldinarjev, a kdo bi ciganu verjel. Med Muto in Marbergom je od nekđaj že dobro prijateljstvo, kar se je pokazalo posebno pri tej priliki. Poslali so moža v Marberg vprašat, ali je res kupil cigan županove kobile in mož je že srečal marberške ponočne lovce, zasledujoče tatu. Eden se je vrnil v Marberg, da razglasi novico, vsi drugi pa hajdi na Muto po kobile in po cigara. Na Guzlov račun so pili na Muti skupno z domačimi na naglem sodček vina ter utrdili z njimi starodavno bratovščino, potem pa so prepevaje gnali kobile in zvezanega cigana v Marberg.

To vam je bilo veselje drugega dne po Marbergu! Vsakdor je bil o tem prepričan, kar je povedal župan na začetku občinske

seje, da so možje znova dokazali, da nemška mati ni rodila takih junakov, kakoršni so Marberžani.

V tistih časih še ni bilo nikakih okrajnih in drugih sodišč in tudi v Marbergu so sodili možje sami, kadar so dobili kakega zločinca. Cigana so pripeljali še vedno zvezanega v občinsko sobo, kjer je naštel župan njegove grehe. Šterc je spoznal v ciganu voditelja tistih hudodelcev, ki so lanskega leta taborili pod slavnim starim marberškim hrastom, kateremu so najbrž podžagali korenje, da se je jel sušiti. In kako žalostni so vsi ti spomini na hrast in na kupčijo z graškim gospodom! Vsega tega je kriv ta cigan!

Ob spominu na Gradec je nastal ropot po občinski sobi in gluhi Edelman je hotel kar planiti po ciganu.

Župan je zapovedal mir.

Po štiriurnem posvetovanju se je sklenilo, da se naj cigan kaznuje s smrtjo.

Ob visokem marberškem plotu so postavili možje močne vislice.

Sem pripeljejo cigana in ker je čakalo ljudstvo že nestrpno ciganove smrti, je nagovoril župan hudodelca prav kratko:

„Tvoja ura je potekla. Spravi se z Bogom! Ker pa je danes ravno moj god, ti rad izpolnim pred smrtjo še eno željo, če imaš kaj na srcu. Pa le hitro!“

Cigan še ni bil spregovoril besede, odkar so ga imeli Marberžani v pesteh. Oči so se mu zablislile in rekel je ponižno

„Ne zaslužim nobene milosti, gospod župan. Takšen grešnik sem, da bo hudič strašil po vašem trgu še dolgo po moji smrti, če umrem tukaj. Samo to željo imam, da obvarujem vas, vašo deco in vaše žene posmrtnih strahov. Vam je vseeno, če umrem tostran ali onstran ograje. Zato vas prosim, vrzite me čez ta-le plot, da umrem tam.“

Župan se je ozrl plaho po preplašenih ženskah in moških in je dal znamenje. Pet mož je pograbilo cigana in ga pognalo čez plot — — —

Cigan je padel na noge kakor star maček in predno so porinili Šorfšica na vislice, da naj pogleda čez plot za njim, ga ni bilo več.

Cigana ni! „Hudič ga je odnesel. Vdril se je v zemljo!“

„Bil je gotovo huđ grešnik, kakor je povedal sam. Sreča za naše mesto, da ga nismo obesili.“

Babe so se križale, možje pa so hvalili županovo modrost, da je poslal cigana tako gladko v pekel. Seveda so bili Marbežani tudi prepričani, da ciganov duh straši onstran plota.

5. Marberška čebula.

I.

Po cesti gor proti Marbergu je vlekel koščen „fuks“ pokrit voz, v kakoršnih tržijo ptujski kmetje zelje in čebulo po svetu. Dornovec Čuš je sedel pod šotorom na vozu in se pogovarjal s svojim fuksom :

„No fuks, dijo! Na Koroško greva, na Koroško. V Marbergu dobiš ovsa. No fuks! stopi, noč bo že!“

Fuks je mignil z ušesom, nagnal si z repom komarje in začel hitreje premikati stare kosti, kajti vsak gre rad k polnemu koritu, tudi fuks.

Trda tema je bila, ko sta se ustavila pred marberško krčmo. Tu je hotel Čuš nakrmiti fuksa in ga napojiti ter počakati na mesec, ki bi po njegovem računu imel zasijati okoli desetih. Nasipal je fuksu namočene rezi in ovsa, vrgel mu čez hrbet raztrgano odejo, pogladil grive na čelu ter zamrmral: „Zdaj pa le zoblji! Za dve uri greva dalje.“

Hotel je stopiti v krčmo, a vrnil se je še k vozu in potegnil izpod šotora dva venca čebule, vrgel ju na ramo, vzal v roke bič, da mu ga kdo ne ukrade, ter zaklical od daleč v kuhinjo iz veže: „Dober večer vam Bog daj!“

Čuš je dobro vedel, da so Marberžani hudi Nemci, a vendar je pozdravil tudi vso zbrano gospodo v gostilniški sobi zopet s svojim: „Dober večer tudi vam!“

Marberški možje in gospodje so utihnili za hip v svojih pogovorih, ko je stopil Čuš z bičem in čebulo v sobo. Čuš pa se ni dosti zmenil zanje, ampak je sedel v kotu pri peči za

prazno mizo, prislonil lepo bič ob peč in si naročil pol litra novega.

Tržanu Štercu so se zasvetile oči ob spominu, kako mu tekne čebula z oljem in fižolom ali pa mrzlim mesom. Vstal je in se spustil v pogovor z Dornovcem, kam je namenjen itd.

„V Pliberk peljem voz luka. Letos je drag, suša je bila in malo ga imamo.“

„Čujte, dajte mi ta dva venca! Plačam vam zanje pol litra vina.“

„Pa ju imejte, čeravno je to malo za tako blago!“

Šterc je potegnili z veseljem venca k sebi in štel, ali je na vsakem vencu dvanajst čebul. Eden venec bo dal svoji stari, drugega si bo pa polagoma trgal sam in užival.

A tudi drugi možje so se spomnili, da bi si lahko kupili zdaj kaj dobrega, ne samo Šterc. Silili so Čuša, naj gre še po več luka, a Čuš se je samo nasmehljaj, ker mu je prišlo na um, kar je bil slišal o Marberžanih, ter je modro obsedel. Slovenski kmetski korenjak si je privoščil malo marberško gospodo.

„Možje in gospoda, zakaj pa si sami ne sadite luka, ko ga vendar tako radi jeste? Ali ni škoda penez, če si ga morate kupovati v teh dragih časih?“

To pa še res ni prišlo nobenemu na misel.

„Po moji misli bi Marberžani tudi lahko imenitno tržili z lukom, ker nimate daleč na Koroško. Korošci so najboljši kupci in jedo čebulo sila radi. Mi Poljanci izpod Ptuja prislužimo pri lukovi kupčiji vsako leto tisočake, vi pa nič.“

To je vse res. Čudno, da se niso Marberžani že davno domislili te stvari. Prikimavali so k vsemu, kar je govoril resni Čuš. Živahno so si razkladali, kako bi to bilo dobro. Ko je dopovedal župan Guzl še polgluhemu Edelmanu, za kaj se gre, je pristopil še Edelman ter vprašal Čuša:

„Ali bi nas vi naučili, kako se sadi luk in kako se streže temu žitu?“

„Seveda vas naučim, še zastonj vas naučim! Drugemu lukarju bi morali plačati sto goldinarjev, ker bi drugače nobeden

ne izdal tajnosti, kako se naj ravna z lukom, da dobro obrodi. Jaz vas poznam in vam povem rad zastonj, ker sem dober človek. Toda gorje meni, če me izdate, da sem vam to vse razložil. Moji rojaki bi me križali in bi mi užgali kočo.“

„Ne izdamo vas, noben Marberžan vas ne izda!“ je zatrjeval župan Guzl. „Saj vas še po imenu ne poznamo, zato vas niti ne moremo izdati.“

„Dobro, toraj poslušajte! Ko spravite z njive koruzo, je treba prekopati vso njivo z motikami. Potem si izkopljite v njivi jamice laket drugo od druge. V vsako jamico pride čebula in sicer tako, da pride tale slamnati konec v zemljo, drugi konec z brkami pa navzgor. Na teh čebulah, kar jih je spletenih v venec, smo strebili mustače, a to nič ne de. Na vozu imam tudi dve vreči neotrebljenega luka, če ga hočete z brkami.“

Spomladi bo začel luk gnati. Zrastla bo silno močna slama, visoka in široka kakor grm. Na vsaki vejici bo viselo po pet do šest lukov, katere boste potrgali meseca avgusta, kakor jabolka. V dobrih letinah vam zraste na enem grmu vsaj do 200 lukov. Sedaj pa si preračunite, kako bogastvo bi rastlo na vaših njivah. Gnojiti ni treba nič, lukovim njivam sploh ni treba gnoja, ne kakega drugega dela. Grmovje pa požanjete in ga lahko polagate živini vso zimo. Videli boste, kako se bo zredilo vaše govedo! In mleko bo posebno dobro.“

„Krucihergot! To bo za nas!“ je vzkliknil župan Guzl. „Možje, vkup k seji!“

Ko so se posvetovali občinski možje o tej stvari, si je naročil Čuš še pol litra.

Marberški možje vedo dobro, da je treba biti včasih „nobel“ in so sklenili, da ponudijo blagemu lukarskemu učitelju Čušu 100 goldinarjev za njegov voz luka, ker ne zahteva nič za pouk. Vprašali so ga, če je s tem zadovoljen in Čuš je mignil z ramo:

„Za 100 gld. vam dam luk, a toliko je tudi vreden. Če bi ga razprodal v Pliberku na drobno, iztržil bi menda še več, pa naj bo. Imam krajšo pot in skupaj peneze.“

Krčmarica je posvetila z lučjo, gospoda in možje pa so pridno nosili vreče in vence z voza v gostilniško vežo, Edelman je naštel Čušu iz občinskega 100 srebrnikov, ki jih je kmet spravil v robec ter vtaknil v žep.

Ko je bilo vse v redu, se je smejala že luna nad Spodnjo Vižingo dol v Marberg in Čuš je napregel svojega fuksa. Predno je stopil na voz, je podal roko županu Guzlu in še nekaterim drugim rekoč:

„Da ne pozabim še tega. Ako bi luk nekoliko namrznil po zimi pod snegom in bi ne hotel spomladi takoj rasti, ga morate hoditi spomladi za brke vlačiti in šegetat, potem se prebudi. Z Bogom možje! No, hi fuks, dijo!“

Fuks je čutil, da ni več bremena na vozu, in je naglo meril dolgo cesto proti Mariboru. Mesec je jasno svetil na žareči obraz navihanega Dornovca pod šotorom, ki se je menil s svojim fuksom:

„Glej fuks, danes sva dobro opravila. Ne bo ti treba na Koroško. Le stopi, fuks! V Mariboru dobiš ovsa.“

Fuks je nastavljal uho in mahal zopet hitreje proti domu v „lukovo deželo“.

Zadovoljen je bil Čuš in zadovoljni tudi Marberžani. Vsak je bil prepričan, da je napravil izvrsten profit. Kdo je imel prav to nam kaže prihodnje poglavje iz zgodovine marberške čebule.

II.

Nova misel je prinesla novo življenje v trg. Možje, žene in deca, vse se je potilo na polju in želo koruzo, ki še ni bila docela zrela. Niso se mogli dočakati prave jeseni, da bi lahko sadili čebulo.

Vse se je izvršilo natančno po navodilu onega kmeta dobrotnika, ki jim je bil prodal čebulo. Lep kos zemlje so zasačili. Odborniki so strogo pazili, da so se pravilno vtikale lukove glave v zemljo in da so jim molele brke v zrak, da bi jih hodili spomladi vlačiti in buditi, če bi bilo treba. Nikomur iz sosednjih občin niso povedali, da so si sadili čebulo; sklenili so, da ne

sme nihče zvedeti, kako se streže temu žlahtnemu pridelku. Na tihem le so se veselili svoje sreče in vso zimo so se pogovarjali edino o svoji čebuli. Zunaj ob njivi pa so imeli stražo noč in dan v mrazu in snegu.

Dolga je bila ta zima in huda, tako huda, da je pokalo drevje in zmrznila čebula. Nič čudnega ni bilo, da ni začela takoj poganjati, ko je skopnel sneg. Župan Guzl pa si je bil dobro zapomnil nauk in je gonil pridno svoje občane na tlako na lukovo polje. Dva tedna so hodili Marberžani šegetat in vlačit čebule za brke in res je začela že zeleneti njiva. Zdaj je že dobro; so dejali možje, in odslej ni smel nihče več na njivo, da ne pohodi katere bilke. Ni poganjala sicer čebula, pač pa drač, oset, praprot, stoklasa, preslica, kopriva in druge take rastline toda njiva je zelenela in Marberžani so pričakovali dobre trgatve

V nedeljo so si razkladali pod orehom svoje veselje in svoje nade. Župan si je trebil zobe in pripovedoval, kaka misel mu je bila šinila sinoči v možgane. Trg Marberg bo po lukovi kupčiji obogatel in oslavel. Vsem tržanom se postavijo nove hiše, vsaj take, kakoršne so videli Marberžani v Gradcu, ko so vozili svoj nesrečni hrast na prodaj. Župan pa bo vložil potem prošnjo na ministra ali pa celo na cesarja, da se povzdigne Marberg v mesto in da bodo Marberžani potem pravi „purgarji“, ne samo na pol.

Kar prileti županov sinček Fricl brez sape k možem pod oreh. Fricl je imel čuvati danes lukovo polje in možje so takoj slutili nekako nesrečo, ko je kričal od daleč: „Svinje! svinje! svinje!“

„Katere svinje? Kje so svinje?“

„Svinje! svinje! Ves luk bodo požrle!“

„Za božjo voljo! Luk?! Naš luk!“ je tarnalo vse poprek.

„Saj sem pravil svinjam, da se naj poberó, da je prepovedano stopiti na lukovo polje, pa me niso hotele ubogati!“ je pripovedoval v joku Fricl. Župan pa ni dalje niti poslušal svojega Fricla, ampak je skočil na noge in jo pocedil proti lukovi njivi skozi trg, tržani pa za njim stokaje in tarnaje: „Joj! joj!“

naš luk!“ Nekateri so bežali, da pridejo o pravem času na pomoč, drugi pa so pritiskali zaradi večjega števila.

Gospod Guzl je imel nekoliko prevelik trebušček in kretave noge in ni mogel tako bežati kakor policaj Šorfšic, katerega so še nosile noge kakor mladega srca. Policaj je prehitel župana in je stal ob njivi davno pred vsemi drugimi, pri njivi pa je počakal, da si ogleda nevarnost. Res je zagledal kakih dvajset svinj sredi njive, toda ni si upal za njimi, ker je poznal strogo občinsko prepoved, da živa noga ne sme stopiti na lukovo polje.

Tolpa marberških mož in otrok je prisopihala do njive.

„Ujs prasica! hu-buh! ujs!“ kričalo je petdeset grl ob njivi nad svinjami, svinje pa se niso niti zmenile za srdite poglede in grozeče pesti. Mogoče se bodo dale privabiti zdobera. „Gudika na! na! na!“ Vse vкуп ni nič pomagalo, svinje so hrustale sredi njive in bukale na zmes zadovoljno, kar je Marberžane še huje razjarilo. Nekaj pa se mora storiti!

Občinski odborniki so bili že vsi na mestu. Več glav več izmislili in več ve. Guzl je vprašal, kaj se naj stori. Policaja vendar ne morejo pustiti zdaj na njivo svinje izganjat, ko poganja in zeleni tako bujno čebula. Policaj bi pohodil s svojimi velikimi nogami vsako drugo bilko in bi napravil strašno škodo. Če pa bi leteli vsi za svinjami čez njivo, bi poteptali ves nasad. Bog ne daj!

Po kratkem prepiru so sklenili, da bi bilo najbolje, če vzdigne pet ali šest mož tistega na rame, ki bi naganjal svinje, ker po takem ne more gonjač ničesar potlačiti.

Ta nasvet, ki ga je izrekel svetovalec Purcl, se je zdel vsem zelo dober. Šterc, ki je bil suh ko koruzni žganec in zategadelj najlažji, je kleknil na potrte duri, katere so na naglem privekli k njivi. Šest močnejših mož je vzdignilo duri na rame. Štercu dado v roko dolg bič, da je pokal za svinjami. Urno so stopali možje za svinjami, Šterc pa je na durih blejal in pokal z bičem možem okoli ušes in po ušesih, da so kar mežikali. Svinje pa so se spuščale na vse strani po njivi ter hrustale in ruvale. Ko je hotel Šterc srdito udariti neko nepokorno prasico, se mu je za-

pletel bič po nesreči Edelmanu krog nosa in lica, da je kar zastokal in odskočil. V tistem trenutku pade pred njim Šorfšic, na Šorfšica pa duri z gonjačem in vseh sedem se je valjalo po njivi. Svinje pa so se jih prestrašile in pobegnile.

Možje so se skobacali počasi na noge in vlekli tarnaje vrata za seboj z njive. Eden se je držal za nos, drugi za roko, tretji je šepal. Poleg telesnih bolečin pa jih je bolelo najbolj to, da je toliko škode na lukovi njivi.

Ves Marberg je bil prepričan, da nimajo lukove trgatve le vsled te nesreče.

6. Marberške žabe.

V marberških mlakah se je redilo od nekdaj veliko žab. Marberžani so častili te pridne drobne živalice, ki niso nikomur na škodo in ki znajo razun tega tako lepo prepevati. Ob pomladanskih in poletnih večerih se je zbirala marberška mladina in starina pod debelim orehom, kjer so se pogovarjali o starih in novih časih ter poslušali ležé in sedé svojo domačo žabjo muziko. Po sodbi starih Marberžanov prepevajo žabe mnogo lepše nego slavci, ščinkovci in senice. Na posebni strogi občinski ukaz se ni smelo domačim žabam nič žalega storiti, niti se ni smelo o njih nespodobno govoriti.

Toda žabe niso hvaležne živalice. Predobro se jim je godilo v Marbergu, močno so se zaplodile ter se prevzele. Regljale so brez strahu in niso utihnile nekoč, ko so si Marberžani želeli. Zato so zgubile ljubezen in milost svojih prejšnjih dobrotnikov in Marberžani so jim dali vetra, da je bilo joj!

Bilo je tako:

Tiste pomladi so se sprli Marberžani s sosednjimi občinami. Prepovedali so okoliškimi fantom prepevanje po Marbergu, zaprli nekoliko dečkov in mož, med njimi kovača Klančiča, ki je zaklical v Marbergu samo besede „živijo Slovenci!“ Bilo je še nekaj drugih vzrokov in prepir je naraščal. A Marberžani niso popustili, saj se niso bali nikogar na svetu.

Kar je zvedel nekega dne policaj Šorfšic grozno novico, da se pripravljajo fantje vseh okoliških vasi, da pridejo drugo nedeljo v Marberg. Najmanj 280 fantov se zbere, ki prikorakajo vsi ob isti uri od vseh strani v trg. Če se do takrat tržani ne

poboljšajo, bodo padale batine po njih kakor toča. Tako je povedal Šorfšicu nek pohorski muzikant.

Toplo je postalo Šorfšicu, tako toplo, da so mu drgetale noge, ko je hitel v občinsko hišo. Kako je bilo junaškim Marberžanom pri duši, kdo bi to popisal! Plaho so se pogledovali. Vsa zgovornost in pogumnost jim je splavala po vodi in marsikdo je že čutil batine na svojem hrbtu.

„Kaj bo? Kam jo potegnemo? Jaz že ne ostanem v trgu drugo nedeljo,“ govoril je vsak pri sebi.

Župan Guzl se je hipoma spomnil svoje rešitve. „Moji dragi, drugo nedeljo me ne bo doma, kar mi je žal. Imam uradno pot gor k Sv. Trem Kraljem. Če bi bil jaz doma, bi vas gotovo obranil vse.“

Policaј Šorfšic je sicer vedel, da nima Guzl nobene uradne poti, toda takoj je prikimal: „Da, res je, tudi jaz moram z našim gospodom županom k Sv. Trem Kraljem.“ In še več se jih je oglašalo in čudno je bilo, da je imel skoro vsak nujno in važno opravilo na drugo nedeljo.

Hipoma je nastal po Marbergu čuden mir. Vse je molčalo in plašno premišljevalo, kaj bo. Če je prišel v Marberg v prihodnjih dneh kak človek iz okolice, so mu postregli silno prijazno.

Kar dobi župan Guzl nenadoma veliko pismo, v katerem se mu naznanja, da pride v soboto v Marberg kompanija vojakov, ki imajo ves prihodnji mesec svoje vaje na Koroškem in v Podravju. Naj se jim pripravijo stanovanja.

Vojaki so taborili v Marbergu že parkrat, toda tako se jih ni razveselil Boštjan Guzl nikoli poprej ne poslej. Vojaki pridejo kakor nalašč ob pravem času.

Takoj je sklical sejo in povedal tako:

„Ker sem videl, da ste vi Marberžani same babe, ki trepečete iz strahu pred nedeljo, sem se odločil jaz, vaš župan, da ne pojdem ta dan iz trga na uradno pot k Sv. Trem Kraljem. Ostanem, da vas branim. Naj le pride kdo v nedeljo v Marberg, vse dam postreljati kakor zajce in srake. To vam povem. Pisal sem tudi že ministru na Dunaj, da ustrelim vsakega rogovileža

sam, ako mi minister ne pošlje vojaštva v obrambo. In tukaj imate ministrov odgovor. V soboto primaršira stotnija vojakov, da nas čuva z bajoneti. Vojaki ostanejo pri nas in bodo hodili seveda tudi na vaje iz trga, če ne bo treba vedno stražiti nas. Tako skrbi vaš župan za svojo občino!“

Silna škoda je, da ni bilo med možmi v Marbergu nobenega fotografa, ki bi zgrabil v tem hipu svoj aparat in bi ovekovečil obraze marberških možakov!

Nepričakovana novica je vlila v srca pogum, dala obrazom veselje in nasula na jezike besede. „Slava našemu županu! Guzl hoch!“ Možje so zgrabili iz hvaležnosti župana in ga nesli na ramah na cesto. Policaj se je razkoračil in zabobnal in v hipu je vedelo vse, da je Marberg rešen velike nevarnosti.

V soboto so čakali marberški možje, žene in deca pred trgom že od poldneva. Nekateri so hiteli na vrh, da vidijo že od daleč svoje rešitelje, ki so imeli prikorakati od Ivnice čez Radelj v Marberg. Solnce je sijalo prijetno in od Negornikovega vrha so se že bliskale sablje in svetli gumbi.

„Že gredo!“

Posamezni jezdec so dirjali v Marberg in začudeno gledali to navdušeno množico pred trgom. Eden je govoril celo z županom Guzlom, ki mu je stopil pred konja. „Dosti jih prihaja, ne samo ena stotnija“, je razjasnil Guzl svojemu narodu.

Kmalu je bilo vojaštvo že tukaj. Z vrha pa so se valili še vedno novi in novi oddelki, stotnija za stotnijo, bataljon za bataljonom, regiment za regimentom. A vse je šlo naprej skozi trg sproti in se niti ustavili niso prej ko ob Dravi pod Niklom na kratek počitek.

Marberški možje so že malo dvomili, da bi bil poslal vse te polke minister Marbergu v pomoč. Vsaj Edelman je trdil, da bodo na Koroškem letos navadni manevri in da pri tej priliki pride v Marberg stotnija vojakov kakor se je že večkrat zgodilo; župan pa je lagal in ministru menda niti pisal ni. Župan Guzl je zarohnel nad možmi, naj molče, ker zdaj prihaja njihova stotnija, ki je korakala kot zadnji oddelek te velike vojaške kolone.

Slovenski fantje so bili; prepevajoč so prikorakali do marberške množice in so se tukaj vstavili. Stotnik je jahal na koncu. K njemu je stopil župan s svojim zborom ter pozdravil v imenu občine „gospoda hauptmana in vso kompanijo“, ter rekel, da je pripravljeno vse in da dobe vojaki v trgu danes in jutri večerjo na občinske stroške. Stotniku se je zdela ta prijaznost nenavadna, ker ni bi prvič v Marbergu, toda sprejel je ponudbo in pohvalil župana in ljudstvo. —

Ko je slišalo vojaštvo o večerji in ugodnih stanovanjih, je klicalo vse vprek: „Živijo Marberg!“

Marširali so v trg, razdelili se po hišah in dobro so se imeli.

V trgu je bilo v nedeljo vse živo, toda mirno. Prihajali so ljudje iz okolice, tudi fantje, toda nikomur ni bilo videti na licu, da bi se bilo nameravalo kaj posebnega. Vojaki pa so kmalu zvedeli, da je potegnil pohorški muzikant Marberžane za nos, ker je bil postrašil policaja, da pridejo fantje v trg razbijat. Zvedel je tudi stotnik in se zelo smejal, ker je razumel sedaj vso marberško prijaznost in gostoljubnost. Vojakom pa so stregle gospodinje s pečenko, vinom, pogačami in štruklji, kakor se ni streglo še nikjer. Narednik (feldvebel) Končan, ki je stanoval zraven stotnika pri županu Guzlu, je povedal županovi debeli gospodinjji Neži, da bodo njegovi vojaki branili Marberg do zadnje kaplje krvi, kadar bo sila. Tudi to se je zvedelo takoj po trgu in še rajši so imeli Marberžani naše vojake.

Vse je bilo v redu. Zvečer pa se je stotnik jel silno hudovati na žabe, ki so regljale korajžno po vseh koncih Marberga, posebno pa v Guzlovi veliki mlaki. Prvo noč ga niso bile motile, ker je truden kmalu zaspal. Prihodnji večer pa je bila druga!

Stotnikov sluga je privlekel od župana polno odej ter zadelal z njimi vsa okna stotnikove sobe, a stotnik kljub temu ni mogel zaspati.

Nekolikokrat je skočil stotnik iz postelje kakor obseden, dirjal po sobi gor in dol ter preklinjal Marberg in marberške žabe. Žabe pa so prepevale in godle naprej svojo pesem.

Isti koncert je poslušal stotnik drugi in tretji večer in živci so ga tako srbeli, da je zarohnel nad županom: „Marberški župan, čujte! Če ne zamašite grl svojim žabam, potem boste videli, kaj vam storim. Tega ne trpim več! Moji vojaki gredo stran in vas ne pridejo braniti, če bi vam sovražniki zažgali tudi ves Marberg. Saj bi tako bilo dobro, potem bi pocrkale vsaj vaše žabe!“

Stotnikova jeza je potrla župana Guzla, Zavoljo žab da ne more gospod spati? Čudno! Domačini pa so žabam tako vajeni in jih tako radi poslušajo! A da bi zaradi žab odšlo vojaštvo iz trga, to se vendar ne sme zgoditi!

Odbor je sklenil s težkim srcem, da se morajo ob prvi priliki vse žabe pokončati. Ko je odšel stotnik s svojo stotnijo popoldne nekam na ponočno vajo, so hoteli Marberžani porabiti priliko in se kruto znositi nad žabami, ki niso marale zdobera utihniti.

Župan je ukazoval tako glasno, da so ga slišali po vsem trgu. Na županovo mlako so navozili tri vozove slame. Slamo so užgali in plamen je švigal dobrih 5 sežnjev visoko v zrak. Sreča je bila, da ni bilo nikakega vetra, drugače bi skakale goreče vetrnice po Marbergu.

Žabe so utihnile in veselje je žarelo z marberških obrazov, češ da so pokazali nehvaležnim žabam, ki se pečejo in kuhajo zdaj v goreči mlaki. Nato so storili isto še pri drugih mlakah in so sežgali tudi vso krmo, ko jim je zmanjkalo slame. — Nobene rege ni bilo več slišati to noč po Marbergu.

Stotnik se je čudil drugega dne, da smrdi po Marbergu po požaru in da ni nobene žabe več po mlakah. Spal je mirno in se ni brigal za Marberžane. Za dva dni pa se jamejo žabe zopet glasiti v tej in oni mlaki. Polagoma so se izkopale vse iz blata, kamor so se bile poskrile v strahu pred ognjem. Tretji večer je bilo po Marbergu spet vse živo in glasno in stotnik je bil vesel, da je to že zadnji dan njegovega bivanja v trgu. Drugega jutra je pobasal sluga stotnikove reči in vsa stotnija je odkorakala na Koroško v Celovec.

Marberžani so gledali za vojaki. Gotovo so krive žabe, da odhajajo njihovi branitelji!

Vračali so se v trg s povešenimi glavami.

Žab odslej Marberžani ne morejo več trpeti in jih preganjajo, koder jih morejo.

7. Marberška cerkev.

Bilo je v marberški krčmi na belo soboto zvečer. Možje so se shajali po večerji, da si povedo, kako so jim ženice kuhale o praznikih, kakšne pisanke je kateremu prinesla velika noč in kako dolgo so jih boleli zobje, kateri so si privoščili preobilo trdega mrzlega mesa. A še več drugih pogovorov je bilo.

Drugi dan se je imelo namreč razpravljati v občinski seji o važnih občinskih potrebah, med njimi tudi o popravkih na marberški cerkvi, ki je bila res že potrebna prenovitve na vseh koncih, zlasti pa streha in stolp, na katerem je že itak dvajset let rastla trava.

„Z našo cerkvijo bo mnogo preglavice, kadar jo začnemo prenavljati“ je menil tržan Šterc, ki je pil že drugo mero. „Če bi bilo po mojem, bi pustili letos rajši vse na miru. Dokler bomo živeli mi, bo nam cerkev že še stala, pozneje pa si naj skrbi naša deca kakor si hoče“.

Svetovalec Purcl je bil iste misli, toda iz drugih vzrokov. Jeza ga je grabila na gospoda župnika, ki je svetoval v ponedeljek v pridigi Marberžanom, naj se vendar spametujejo, naj se ne smešijo pred ljudmi, naj ne uganjajo samih budalosti in naj rajši skrbе, da bo njihova hiša božja kmalu dobila boljšo streho. Sramota je po župnikovih besedah za Marberg, da ima že vsaka pohorska vas lepšo in bolj snažno cerkvico. Res je, da je cerkvena streha slaba, toda tega Purcl ne pozabi gospodu župniku, da je očital Marberžanom nekake „budalosti“. Marberžani ne uganjajo nikdar nikakih budalosti. Jezilo je Purcla tudi to, da je oče župan postavil takoj prenovitev cerkve na dnevni red občinske seje kakor iz strahu pred župnikom.

Po takem bo zaplesala vsa občina vsakokrat, kadar bo župnik zažvižgal. Kam pa pridemo!

Županu Guzlu je bilo neprijetno, ko je rentočil Purcl in ko je opazil, da prikimujejo vsi možje. Če se spre občina z gospodom župnikom, bo slaba.

Tam na koncu mize je sedel policaj Šorfšic, ki ima kot cerkovnik mnogo opraviti z gospodom župnikom in ki bi lahko še nocoj povedal, kako zabavljajo občinski odborniki zoper nove troške, dasiravno prikimuje tam na koncu mize k vsaki stvari in se celo glasno nasmehuje z drugimi možmi, če pade kaka robata beseda. V svoji modrosti je sklenil župan napeljati besedo na drugi tir ter je zaklical:

„Mati krčmarica, nocoj plačam dva vrča.“

Purcl je obstal in pogledal po županu in možeh.

Krčmarica je že šla po vino, župan pa je dostavil: „Možje, ali vam je znano, koliko je stara naša cerkev?“

Tega ni vedel noben tržan.

„Tega ne vem niti jaz in nihče ne ve, toda dosti drugega vem o zgodovini naše cerkve,“ je govoril Guzl.

Možje so slutili, da bodo slišali zanimivo povest. Izpili so naglo svoje čaše in majolike, da jim dolije krčmarica iz Guzlovega vrča, ki je držal dobrih 10 meric, kar se je tudi zgodilo. Purcl je v tem pozabil na župnika in na svojo jezo, možje so si odkašljevali in se pripravljali, da čujejo povest. Župan Guzl je imel dober spomin in je kaj rad pripovedoval vesele in žalostne dogodbe iz nekdanjih let. Često je sicer ponavljal eno in isto reč, a Marberžani so ga vedno radi in zvesto poslušali kakor vsakega drugega, kdor je plačal pijačo in vedel kaj iz slavne marberške preteklosti. In Guzl je jel pripovedovati:

„Če Bog da, potem še nam sedanjim gospodarjem ne bo treba privažati kamenja in lesa za novo cerkev, kakor sta dobro povedala prej Šterc in Purcl, ki sta zelo pametna in častivredna moža“. Šterc in Purcl sta prikimala in se pogledala, Guzl pa je nadaljeval:

„Ta naša cerkev pa je bila stara že v tistih časih, ko sem nosil jaz še vzadaj razparane hlačice. Toda manjša je bila. Takrat je županoval moj oče, Bog mu daj dobro, saj je bil tudi imeniten župan! Nekdaj pa v Marbergu ni bilo toliko ljudstva, kakor se ga je narodilo v poznejših rodovitnih letih. Stara cerkvena je Marberžanom nekdanj vedno zadoščala. Ko pa je županoval moj oče, se je že zdelo, da je cerkev premajhna. Resno so se pogovarjali možje, da bo kmalu treba kaj dozidati ali pa postaviti novo večjo cerkev. In moj oče je sklical tržane, da sklenejo, kako bi se dala cerkev brez velikih stroškov povečati, ker ni nikjer na svetu preveč denarja, niti v Marbergu. Jaz pa sem bil že tistokrat bister dečko in sem se spravil pred vrata poslušat, da se naučim, kako se razpravlja o važnih občinskih rečeh.“

„Pijte gospoda, da boste lažje poslušali!“ je dodal Guzl, ko si je nastavljal Šorščic že tretjič maselje na usta. Vsi drugi so očitno pozabili na vino, gotovo vsled zanimivosti Guzlove povesti.

„Tako je, pijmo na zdravje županovo!“ „Hoch, gospod Guzl!“ so napijali možje in kimali, saj je bil Guzl res od nekdanj že silno premeten fant. Polgluhi blagajnik Edelman, ki je sedel zraven župana, je mlasknil z jezikom in spet porinil uho pod županovo brado, da mu ne uide kaka beseda te znamenite povesti.

„Torej čujte! Spravim se pred vrata, da zvem, kako se sklepa o važnih občinskih rečeh. Vse je bilo tiho, le moj oče je razlagal, da je po zimi cerkev zelo dobra, ko se tiščijo ljudje, da komaj dihajo in jim je vsaj toplo, njemu samemu pa da je v cerkvi po leti in po zimi silno neprijetno, ker ga tlačijo vsak trenotek po kurjih očesih, ki jih je imel na levi nogi pet, na desni pa kar sedem. Že vsled tega ni druge pomoči nego nujna potreba je, da se cerkev poveča. — Oče je tako sijajno dokazal potrebo večje cerkve, da so možje ploskali in cepetali, ko je dogovoril. In meni je zunaj poskakovalo srce samega veselja, da je moj oče tako imeniten voditelj občine in še imenitnejši govornik, kateremu ni mogel nihče oporekati. In oče je takoj zastavil vprašanje, kako se naj začne z delom, da ne bo predrago in da ne bo preveč skrbi z zidanjem. Dolgo je bilo v sobi vse tiho in mirno, le po-

kojni Bonifacij Edelman, oče našega blagajnika (Guzl je pokazal z brado na svojega soseda) si je glasno snažil nos. Tega se spominjam še prav dobro in vem, da je bil to stari Bonifacij, ker nihče drugi ni znal tako dobro hrcati kot stari Edelman. (Edelman je močno prikimal, da je res tako.) In na čast našemu drugemu odborniku Štercu moram povedati, da je njegov oče bil tisti mož, ki se je po dolgem molku prvi oglasil. Sveti duh mu je dal lepo in resnično izvirno misel. Kaj bi bilo, je rekel stari Šterc, če bi ne podirali te cerkvice in bi tudi celo ničesar ne prezidavali, ampak če bi šli vsi močni možje v cerkev ter skušali zidove nekoliko razriniti. Vsaka stvar se da nategniti, še železo, zakaj bi stene ne popustile. Cerkvena streha je itak zelo strma, bo pač pozneje nekoliko bolj položna in nizka, če se razrinejo zidovi. Cerkev bo potem zadosti velika. Po teh besedah je nastalo ropotanje v sobi in pozneje sem zvedel, da je moj pokojni oče poskočil veselja in začel bistrega odbornika Šterca objemati za izboren nasvet.“

„Pijte možje!“ je spodbujal Guzl zopet svoje poslušalce. Ni nič čudnega, da so puščali pijačo z misli ob taki povesti, dasiravno so vedeli vsi, kako so nekaj razširjali njihovi očetje cerkev in dasiravno jim je Guzl sam pripovedoval to povest že petdesetkrat. Lastno hvalo in lepe reči iz domače zgodovine poslušava vsakdor rad tudi drugič, tretjič in desetič.

Guzl je že nadaljeval:

„Tako prihodnjega dne se spravijo možje na delo. Župnik se je bil odpeljal na Muto, kjer so obhajali god tamošnjega župnika, in to je bilo našim očetom zelo ljubo, ker bi jim lahko župnik odsvetoval od njihovega podjetja. Vsi močni in zdravi možje so morali priti na tlako. Najprej so odstranili zunaj okoli cerkvenega zida vse, kar bi utegnilo zadrževati premikanje zidov. Pri tem jim je pomagal še Dudekov Matjaž, ki je služil za hlapca nekje na Muti, in je slučajno prišel z vozom po nove košare v Marberg, katero mu je bil napletel Šorfšic. Matjaža je zelo zanimalo, kaj bodo storili naši očetje s cerkvijo. Rekel je, da bi jim

šel pomagat premikat zidove, toda imel je na cesti voz s košarami in kobile, ki bi mu lahko ušle.

Ostal je torej zunaj, kjer je lahko pazil, kako se širijo zidovi. Naši marberški možje pa so pometali z ram svoje dolge modre suknje, kakoršne še zdaj hranijo v nekaterih hišah kot spomin na stare čase, in so jih naložili na kup pri cerkvenem zidu. Pri težkem delu bi jih suknje motile, ker jim je bilo tako prevroče na delu. Zunaj pa bo že pazil Matjaž na suknje, da jih kdo ne odnese. Možje gredo nato v cerkev in se razstavijo ob zidu. Moj oče je stal sredi cerkve in pritrkaval s peto ob tla ter klical „ho ruk!“ Za njim so kričali vsi ob zidu „ho ruk!“ ter se upirali z vso močjo ob zid. Ko je moj oče zaklical kakih dvajsetkrat „ho ruk!“ jame Dudekov Matjaž zunaj vpiti, da se je premaknil zid ravnokar za pol sežnja. Možaki prihite iz cerkve in si ogledujejo zid, Matjaž pa jim razkazuje, za koliko se je premaknil zid, ko se je dvajsetič zaklicalo „ho ruk!“

Tako naglo se je zgodilo, da bi bil zid polegel vse suknje, če bi ne bil priskočil Matjaž ter jih rešil. Saj se mu tako zdi, da je ena suknja že pod zidom.

Veliko veselje je zavladalo med možmi, ki so trdili vsi, da je cerkev zdaj dosti večja in zadosti velika za Marberg.

Samo eden ni bil prav vesel, moj oče namreč, ki ni mogel takoj pozabiti lepe svoje praznične suknje pod cerkvenim zidom. A potolažili so očeta, češ, da bo se našla njegova draga suknja po 100 letih pod cerkvenim zidom, ko o vseh drugih suknjah ne bo ne duha ne sluha, in da bo ta suknja po 100 letih edina priča o zidarski in stavbarski umetnosti Marberžanov.

Prihodnjo nedeljo smo se tiščali Marberžani v cerkvi še vedno, da smo komaj dihalí in mojemu očetu so še vedno tlačili kurja očesa, a vendar ni bilo tako hudo ko nekđaj, tako smo trdili vsi. Oče mi je pravil pogostoma, kako mu je žal, da niso istokrat raztegnili cerkve še bolj, ko se jim je jel tako lepo premikati zid. Pozneje niso prišli nikdar več do takega dela.

Moj oče pa ni bil dolgo žalosten zavoljo suknje. Tisti Dudekov Matjaž je namreč prišel za 14 dni k nam in je položil

velik zavoj na mizo ter rekel: „Oče župan, kaj pravite, kaj nosim v tem papirju? Videl sem, kako ste se žalostili zavoljo suknje, ki je pod cerkvijo. Ni mi dalo miru, peljem se vam v nedeljo v Maribor na sejem iskat take suknje. Veste, srečen človek sem. Najdem vam lepo suknjo, ki je do pičice taka, kakoršna je bila vaša. Vprašam, koliko je vredna. „Dvajset goldinarjev“ pravi trgovec. Dobro, kaj se bom prepiral, gospodu županu Guzlu je treba napraviti veselje, on bi mi teh 20 gld. rad povrnil. Plačam in grem. Tukaj je suknja, gospod Guzl, če vam je prav. Če ne marate, bom jo spravljal pač nazaj v Maribor.“ Odvil je zavoj in res je imel suknjo do pičice tako. Oče jo je oblekel in kako dobro se je prilegala! „Čuješ Matjaž“, je zaklical oče, „ti si pameten dečko. Tu imaš 20 gld., pet pa še povrh.“ Mati so morali naglo skuhati Matjažu klobaso in prinesiti vina, kar si je bil Matjaž res zaslužil. Oče pa suknje ni mnogo oblačil in jo je skrbno čuval, da se ohrani. Na smrtni postelji mi je polagal na srce, naj suknje ne raztrgamo, temveč naj jo hranimo kot hišno svetinjo tako dolgo, dokler se ne podre cerkveni zid. Takrat se bo spričala resnica, da je tista suknja pod cerkvenim zidom bila naša in nikogar drugega.

To je povest o razširjenju naše cerkve in o naši cerkvi, ki je resnična od kraja do konca. Edelman lahko potrdi, da je res tako!“

Pritrdil je Edelman in prikimali, klicali in trdili so vsi, da je povest resnična.

Bilo je že pozno, ko so klicali Marberžani županu Guzlu v čast in slavo: „Guzl hoch!“ Pozno je bilo, ko so se poslavljali od zaspane krčmarice. Pred hišo na cesti so se odkrili možje in zapeli s hripavimi glasovi svojo slavno marberško himno, ki se glasi:

Fil fret, fil frajt
olarija olecajt!
Mi zajma kšajt
olarija olecajt!
Marbergalajt, mi plajma kšajt, olecajt,
olarija, olarija, olarija, olecajt!

8. Marberški pašnik.

Prišla je bela nedelja in gospodje odborniki so se zbrali v županovi hiši. Svetovalec Purcl je povedal zopet svoje misli zavoljo župnikove pridige na velikonočni pondeljek ter predlagal, da se pusti cerkev na miru, kakoršna je. Občina ima vse polno drugih potreb in dosti dolgov. Nove cerkve še ni mogoče zidati, ker prej pride na vrsto občinska hiša, ki je Marbergu krvavo potrebna. Vsako mesto že ima svoj rotovž, le Marberg je zaostal. Vsak človek, ki pride v Marberg, vprašuje po rotovžu in se čudi, da ga ni.

„Tako je!“ je potrdil Šterc. „Cerkev pustimo na miru in si zgradimo rajši rotovž!“

Župan Guzl in nekateri drugi možje, ki drugače niso dosti govorili, so vendar menili, da bi se moralo nekaj storiti za cerkev, ker pušča streha in ker je zvonik ves zelen mahu in trave že zdaj spomladi kot kakšen travnik. Tudi golobom, vrabcem in drugim pticam bi se morala razdreti gnezda na cerkvi, zlasti tistim čudnim pticam, ki kriče po noči, po dnevu pa spe v stolpu v nekem duplu. Za streho se bo že dobilo nekaj desk, saj imajo Marberžani lesa dovolj. Cerkve podirati in zidati nove, tako ne morejo Marberžani v sedanjem slabem denarnem stanju. Toda kaj bo s stolpom in s tisto travo, ki je vsemu Marbergu v sramoto?

Zoper tako prenavljanje cerkve, ki bi ničesar ne stalo, nista bila nazadnje niti Purcl in Šterc. Šterc je menil, da se naj trava populi in dobro bo. A kdo bo šel na stolp pulit travo? Streha bi se lahko vdrla, deske so trhle in prhke in kdo ve, ali bi se tisti ne popraskal prehudo, ki bi padel raz stolp. Človeka je vendar le škoda, zlasti marberškega!

V tej zadregi se domisli Šterc, da se krave zelo rade pasejo po dobri travi. Kaj bi bilo, če bi tudi to travo na zvoniku popasli, ki mora biti zelo dobra, ker je velika in že 20 let stara. Trava je gotovo kakor slivovica, ki je boljša čim starejša je. In letos bi trava zlasti dobro teknila živini, ki je vsa sestradana vsled lanske suše in pomanjkanja krme in slame.

Svetovalec Purcl je kar ostrmel, odkod jemlje Šterc tako dobre misli, na tihem pa se je hudoval, da ni prišlo njemu to že prej na pamet in jezik.

„Hajdimo na delo!“ je završalo po sobi in seje je bilo konec, ker so možje že hiteli k cerkvi. Kako se bo spravila živina na stolp, o tem ni bilo treba premišljanja in skrbi, saj je vsak Marberžan rojen inženir in boljši inženir kot tisti, ki prihajajo z dunajskih visokih šol. Šorščic in Šterc sta vlekla po stopnicah v stolp močen drog, prebila streho in porinila konec droga skozi lino, drugi konec pa sta zadela ob bruno v stolpu in ga trdno privezala. V tem času je prinesel Edelman lesen škripec, drugi možje pa so se razleteli po vrvi po vsem Marbergu. Ko sta prihitela Šorščic in Šterc s stolpa, so bile vrvi že povezane in spojene v eno dolgo vože, ki sta ga vlekla zopet navzgor. Šterc je obesil škripec previdno na zunanji konec droga in vrgel nanj vrv, da sta segala oba konca do tal.

Doli so tačas privlekli Štercovega bika, naj se napase ta suha sirota, ker je ravno njegov gospodar imel to izvrstno misel. Štercov bik je bil res sestradan in tako suh, da bi mu obvisel lahko klobuk na zadnjih rogovih. Bik je zbral vse moči, da je prišel do cerkve, tu pa je začel po svoji stari navadi prežvekovati in preživljati čisti zrak, ki ga je itak živil in redil že pol zime.

Z vidnim dopadanjem je pogladil Šterc svojega bika, ker mu je privoščil imenitno pašo. Biku so vrgli vože krog vratu. Da bi se mu vrv ne mogla sneti preko glave in rogov, so mu jo prevezali tako, da se je zategnila. Na onem koncu pa se je še obesilo 15 možakov ob vrv in bik je kar zletel v višino, ker ni bil posebno težek. Neusmiljena vrv se je zadrnila in

začela ubogo paro grliti, da ji je zmanjkalo sape. Bik je pomolil jezik iz gobca in višnjeva barva ga je oblila. Marberžani so seveda koj zapazili modri jezik in so vlekli še hitreje, ker jim je bik očitvidno pokazal, kako ga mika zelena trava, ki jo hoče doseči kar z jezikom.

Bik je že na strehi, a lačna mrcina se noče pasti. Na streho je mirno legla in se niti zmenila ni za travo. Presneta mrcina, kako je izbirčna! Možje še malo počakajo, potem pa ne vidijo druge pomoči, ko spustiti bika zopet s stolpa ter ga nagnati v hlev. Tam naj strada mrha! Bo že rad jedel, ko bo prav lačen!

Spustijo ga na tla, pa glej jo nevoljo! Bik noče niti stati, ampak podrži vse štiri od sebe in niti jezika noče potegniti v gobec.

„Vraga, crknil je!“ se oglasi bojzljivo lastnik Šterc.

„Saj menda res“, pravijo drugi ter si ogledujejo mirnega bika. Polagoma so se kradli drug za drugim vsak na svoj dom, da premišljujejo o nezgodi, ki jih je doletela pri prenavljanju cerkve koj prvi dan. Šterc pa je tarnal okoli svojega bika, vlačil ga zdaj za noge, zdaj za rep, a zastonj. Šel je tedaj tudi on žalosten domov in kuhal jezo na stari stolp, na župana in na vse, zlasti pa nase, zakaj ni molčal v občinski seji in zakaj ni rajši zabranil prenavljanje cerkve.

9. Marberške sove.

„Zaradi enega samega bika ne bo Marberga konec,“ tako je modroval še isti večer župan Guzl v krčmi v krogu svojih izbranih mož, in možje so pritrjevali. Prišel je nazadnje tudi Šterc, s katerim se je dala zopet spregovoriti pametna beseda. Štercu so porinili pred nos veliko mero vina in kmalu je bil dobre volje kakor navadno ter menil, da njegovega bika ni prav nič škoda, saj je bil suh kakor egiptovska krava. Svetovalec Purcl pa je porabil tudi to priliko za ruvanje proti marberškemu župniku, češ, da ni bikove nesreče kriv nihče drugi ko župnik, ki priganja občino k prenavljanju cerkve. Zadnji čas je že, da ukrene marberška občina nekaj proti temu Kazimiru, če drugega ne, da vloži vsaj prošnjo na škofa, naj jim prestavi župnika nekam drugam, v Marberg pa naj pošlje takega duhovnika, ki bo zadovoljen s staro cerkvijo, dokler ne postavijo Marberžani nove. Purcl bi bil govoril še mnogo zoper župnika, kar ga je zmotil vstopivši policaj Šorfšic.

Šorfšicu je bilo vroče, dasiravno so spomladnji večeri še zelo hladni. Brisal se je in stokal obenem, da se Bog usmili.

„Kdo te je gonil, da si se tako zasopel?“ ga je vprašal župan v strahu, če se ni mogoče pripetila zopet kaka nesreča v Marbergu.

„Bog mi pomagaj, težko službo imam,“ je vzdihnil Šorfšic. „Zvonil sem v mraku češčeno Marijo. Zadovoljen, da je ta težki dan pri koncu in da lahko ležem k počitku, sem se obesil ob zvon. Ko zapiram cerkev, je stal gospod župnik pred vrati s klobukom v roki in me vprašal, čemu neki visi ta vrv ob zvoniku. Šmentana reč, da smo pozabili popoldne odstraniti vrv, na kateri smo vlačili bika na stolp! „Gospod župnik,“ se zlažem naglo, „občinski gospodje so si ogledovali stolp, da se prepričajo, ali je res popravka potreben ali ne.“ „Torej vendar,“ se je nasmeh-

ljal gospod župnik in rekel, da se mora menda vrv zopet odstraniti. „Pa dobro,“ pravim, „saj jo lahko takoj snamem“. Žal mi je bilo, da sem rekel te besede, ker sem moral zopet odpreti vrata ter se prijemati v temi po nevarnih stopnicah celo gor pod zvonikovo streho. Truden sem bil in jezno sem vrgel vrv s škripca ter potegnil drog v stolp. Najrajši bi bil sunil vse vkup na zunanjo stran, toda bal sem se, da mogoče ne stoji gospod župnik še vedno pred stolpom. Spravljal sem se previdno po stopnicah zopet navzdol, kar obstanem samega strahu. Kaj je bilo? Niti dihniti si nisem upal. V našem zvoniku resnično straši! Skovikalo je in čivkalo, hreščalo in plahutalo, trkalo in šumotalo in zopet skovikalo — celo blizu mene, v odprti lini. Bog mi pomagaj, če gre hudič po me! Le urno dol v cerkev, predno me prime in zadavi! Srce mi je tolklo, noge pa mi niso skakale nikdar tako urno po stopnicah ko nocoj. Ves sem potolčen, saj sem se bolj prikotal navzdol ko prišel. Zdaj sem že dober, sem si oddahnil v cerkvi, moja sreča, da me ni hudič zalotil in zavohal tam gori! Ko hočem zakleniti cerkev, slišim zunaj nad seboj zopet tiste čudne glasove, celo blizu. Sam hudič je, gospoda župnika pa ni več tukaj! Pustim ključ v vratih in se zaletim na cesto in zdaj sem tukaj. Ne grem več zvoniti in ne bom več opravljal cerkovniške službe. Bogme ne!“

Krčmarica se je križala, možje pa gledeli, zlasti Purcl, ki bo moral še nocoj mimo cerkve domov.

Preplašeni Šorfšic je nagnil Šterčevo merico, da si olajša tako dušo, katero bi mu bil lahko odnesel nocoj hudič na dno pekla.

Kaj bo, če se naseli poleg drugih nevolj nazadnje še hudič v Marbergu? . . . Vse je molčalo . . .

Šorfšic je zatrepetal znova. Prav natanko je slišal, da so se odpirala in zatresnila zunanja vrata v vežo. Saj vendar ne pride celo sem za njim v krčmo! . . .

Že trka!

Rahlo je nekdo potrkal na duri. Šorfšic je čepel že pod mizo in Guzl se je potisnil v kot. Nihče ni imel tiste sape v pljučih, da bi zaklical „herein!“

Duri so se pa kljub temu odpirale. Pokazal se je črn klobuk in črna dolga suknja . . . Šorfšic pod mizo ni dihal več, ampak se je tresel in klopotal s čeljustmi za Edelmanovimi koleni.

„Bog z vami! Zakaj ste nocoj tak tiho možje?“

„O, hvala Bogu, vi ste gospod župnik!“ se je ogiasil prvi svetovalec Purcl.

„Oh, gospod župnik!“ so si oddihovali po vrsti možje.

„Kaj se je zgodilo? Ali ni Šorfšica tukaj?“

„Šorfšic ven!“ je sunil Edelman policajja pod mizo.

Polagoma se je prikazala klopotajoča policajeva glava, da se prepriča, ali res ni hudič, temveč le gospod župnik.

„Kaj pa uganjaš za Boga milega, da se skrivaš pod mizo? Čemu si neki tako bežal iz cerkve, da si pustil vse odprto? Ob zidu sem stal, Šorfšic pa je kar frknil mimo mene. Bal sem se, če se mu ni kaj zgodilo v zvoniku, zato sem zaklenil cerkev sam in prišel sem, da zvem, kaj je.“

Hudič, gospod župnik! Pravi živi hudič!“

„Kakšen hudič?“

„Če ste stali ob zidu, saj ste slišali sami, kako je razsajal in blejal v zvonik. Jaz že ne grem nikdar več blizu njega! Oh joj!“

„Kaj sem slišal! Sove so blejale v svojem duplu v zvoniku, nič drugega. Saj kričijo tam vsako noč, Bog vam grehe odpusti, da zanemarjate tako svojo cerkev. Sramota za Marberg, da gnezdiyo sove v naši cerkvi!“

„Da, da! Sove so!“ je pritrjeval Purcl. „Res je, slišim jih vsako noč. Gospod župnik trdi celo upravičeno, da je sramota za Marberg, če to trpimo. Možje, jaz bi svetoval, da odstranimo kar najprej to grdo zalego iz naše hiše božje. Kar zdaj precej bi lahko stopili tja in pometali sove iz dupla. Gospodu župniku bo gotovo tako prav!“

„Tako je, kar pojdimo nad sove!“ je velel župan Guzl.

Možje so izpili svoje merice in se odpravljali. Zadnji je šel za župnikom Šorfšic iz sobe, ki bi bil najrajši ostal tukaj na toplem pri krčmarici. Šorfšic še vedno ni mogel verjeti, da bi ga bile premotile nocoj sove, ki jih je prej že tolikokrat poslušal.

Morda pa so vendar bile sove! A celo lahko je bil tudi hudič med sovami, da, hudič!

Na poti proti cerkvi je sunil Šterc svetovalca Purcla prav pošteno v rebra, češ, da je strahopetna šleva, ki zabavlja zoper župnika samo takrat, kadar ga župnik ne sliši. „Ali nam je bilo tega potrebno, da lazimo zdaj po noči okoli cerkvenih sov, ko bi lahko sedeli v krčmi, če bi ne bilo tebi padlo srce v hlače pred župnikom. Bi bil vsaj molčal, namesto da si bleknil: „Da, da, gospod župnik, kar precej gremo in pomečemo sove iz dupel.“

„Ne bodi neumen, saj veš, hudič me je bil celo zmešal.“

Pred stolpom so obstali možje in župnik se je poslovil, želeč jim srečo in lahko noč. Mesečni krajnik je svetil zelo slabo, a vendar so videli možje razločno veliko razpoko nad glavnimi vrati, v kateri so gnezdile sove in druge ponočne pošasti. Kako priti do njih?

„Marš po lestve!“ se je oglasil zapovedujoči župan in za nekaj minut so že privlekli največjo marberško lestvo, dolgo skoro tri seznje. A bila je še kljub temu prekratka. „Kaj pa, če bi dve lestvi vkup zvezali,“ se je oglasil Edelman, ki je pokazal s to mislijo svoj veliki inženirski talent.

„To bi tudi veljalo,“ je menil Purcl.

„Pa ne bo držalo!“ je odsekal Šterc. „Lahko bi se kaj strlo in kaj nam pomaga, če bi moral kdo izmed nas zavoljo sov življenje končati!“

„To je tudi res“ je pomirjeval župan Guzl. „Kaj pa torej naj storimo?“

„Napravimo živo lestvo! Najmočnejši stopi na zadnji klin na lestvi, tistemu stopi drugi mož na rame, drugemu porinemo na rame tretjega in tretji ali četrti bo že dosegel razpoko, da jo preišče in razmeče sovji brlog.“

„Sakrabortski Šterc, ta pa je vendar sila pameten,“ se je oglasil nekdo za njim.

Težko je bilo izbrati najmočnejšega, ker so bili vsi močni, še težje pa najhrabřejšega, ker bi nobeden ne segel rad v razpoko in prijemal čudne živali, ki morda grizejo in pikajo. Kdo

ve, kaj je vse v luknji, morda tudi hudič, saj je prav lahko, da se Šorfšic ni zmotil.

„Vrč vina tistemu!“ je obljubil oče Guzl. „Na občinske troške!“

„Pa pojdem jaz,“ se je odločil Šterc, kar je bilo dobro tudi zaradi tega, ker je bilo suhega Šterca gotovo laže nositi nego mastnega župana ali koščatega Edelmana.

Z velikim trudom je plezal Šterc preko Edelmana in policaja ob zvoniku in se je srečno prijel ob razpoko. Pogumno je segel v duplo in metal soviče na tla z gnezdom vred.

„Oho! Ga že imam!“ je zaklical zmagoslavno Šterc, ko je prijel zadnjega mladiča, in sicer tako glasno, da ga je slišal tudi Edelman, ki se nato ni mogel vzdržati, da se ne bi premaknil in pogledal kvišku.

„Kje ga imaš, pokaži!“ A ni še izgovoril, ko se je prekotnil preko njega policaj in za njim Šterc na lestvo in po klinih na tla, za njima pa Edelman sam. Sveta sreča je bila, da se nobeden ni ubil. Imeli so zahvaliti dolge lestvine kline, po katerih so se prikotali na kup na tla. Največ je dobil seveda nesrečni policaj, ki je kar ječal držaje se za glavo in želodec.

„Hvala Bogu, dokončali smo!“ je vzdihnil Edelman brišoč si krvavo lice, Šterc pa se je polagoma pobiral in žalostno menil: „Zdaj pa na vino!“

Dodatek k pripovedki o sovah.

Pohorski muzikant je pripovedoval, da se je pobiranje sov drugače dovršilo. Ko je odskočil radovedni Edelman, je padel samo policaj, Šterc pa je neki obvisel na zvoniku, držeč se krčevito z rokama v razpoki. Nato se je prekopicnila še lestva z Edelmanom. Šterc je klical na pomoč vse svetnike, Marberžani pa mu niso mogli pomagati. V tem je svetoval Purcl, naj prinesejo kako reč, da pade Šterc na njo, ker se drugače ubije, če pade na zemljo. In moške so se razleteli ter privlekli — brano, katero so položili tako na zemljo, da bi padel Šterc na železne zobe. In Purcl je zaklical: „Hej Šterc, zdaj se le pusti! Ne boš padel na zemljo ne, ampak obtičal boš na zobeh!“

Šterc ni hotel ubogati Purcla. Bil bi visel ob duplu morda celo noč, da ga ni rešil gospod župnik, ki je slišal nemir in prišel gledat. Šorfšic je moral zopet hiteti v zvonik in vreči od zgoraj Štercu ono vrv, s katero so bili vlačili popoldne bika na streho. Po vrvi se je spustil Šterc srečno na tla.

Tretja pripovedka pa pripoveduje, da so metalí Marberžani sekirke na Šterca, da mu odsekajo prste, ker se ni hotel spustiti in skočiti na brano. A ta gotovo ne bo resnična, ampak jo je iztuhtal menda pohorski muzikant sam.

10. Marberžani v koroškem morju.

Pojdite se solit profesorji in učenjaki, ki učite, kakšna je koroška dežela in ki rišete njene zemljevide! Zarisali ste v zemljevid nekaj jezer, Dravo in nekaj potokov, na koroško morje pa ste celo pozabili. Pridite v Marberg, kjer boste lahko marsikaj zvedeli o koroškem morju! Zadet je treba seveda na srečen dan, kajti Marberžani ne govore radi o tem morju.

Marberžani so sklenili, da se ne dotaknejo več cerkvenih zidov, ob katerih so doživeli toliko nesreč. A župnik jim ni dal miru. Priganjal jih je teden za tednom in jim često nemilo očital, da imajo za vse druge budalosti denarja dovolj, le za cerkev ne. In ko je nekega jutra naznanila stara kuharica gospodu župniku, da jim je ponoči nekdo ukradel pitanega purana, takrat je vzkipela župniku sveta jeza in Marberžani so jih zopet slišali o svoji nepoštenosti in neumnosti.

Tega pa je bilo občinskemu odboru preveč. Kadar se je dotaknil kdo marberške poštenosti, takrat je bil sršen v laseh. Marberški občani da bi bili nepošteni? Krivica, da ni večje! Saj ve ves Marberg, kako se je lani na Jurjevo jokal župan Guzl ves dan, ko je bil prvokrat v svojem življenju nepošten, pa še takrat brez lastne krivde. Ves obupan je pripovedoval gospodom odbornikom, kako se mu je sanjalo, da je izpil pri krčmarici sedem meric starega vina, a se je po nesreči zbudil, predno jih je plačal! Ves odbor in ves Marberg je žaloval takrat z gospodom županom. Ali ni to vrhunec poštenosti? In sedaj si upa kdo trditi, da so Marberžani ukradli župniku pitanega purana!

Svetovalec Bartolomej Purcl je dosegel, po čemer je hrepenel že nekaj let. Marberški možje so sklenili, da žalitve marberške časti ne odpuste in da je treba župnika pri škofu zatožiti,

da se ga znebijo. Babe so nakuhale mesa in klobas, možje so si natlačili torbe z žganjem, vinom in jedjo ter odkorakali na večerno stran. Takrat je bival njihov škof na Koroškem pri Sv. Andražu, ne v Mariboru.

Osem jih je bilo, samih odličnih mož, samih odbornikov z županom. Prepričani so bili, da bodo zmagali pri škofu, in na ta račun so pili po vseh krčmah, v Vižingi, na Muti, v Vratih, v Dravogradu i. t. d. Drugega dne so že korakali junaško po koroških tleh ob Dravi in po Labodski dolini, ko je vzhajalo solnce.

Drave niso videli več. „Lepo polje je to,“ je menil Purcl, „skoro tako kakor naša ravnina.“

„Lepo polje!“ je pritrdil župan. „Glejte, glejte, kaj pa je tam?“ se je začudil in pokazal na polje pred sebe.

Obstali so, ker so zapazili nekaj nenavadnega.

Precej visok hrib je ležal na desni strani pred njimi in nekaj belih hišic je pozdravljalo od daleč marberške popotnike. Vas Hrast je ležala na vznožju hriba, od hriba do ceste pa je cvetelo vse široko polje v čudno lepi sinjemodri barvi. Hraščani so se pečali s platnarstvom in tkanjem ter so si posejali vse polje z lanom, ki je bil ravno tedaj v najlepšem cvetu. Tega še Marberžani niso videli.

Jutranja sapa je zapihljala in vse polje se je zazibalo kakor valčki na morju.

„Sinje morje!“ je zaklical Šterc. „Gotovo je sinje morje!“

„Sinje morje!“ so se čudili možje po vrsti. Tudi Edelman je že bil slišal o sinjem morju, po katerem plavajo barke in v katerem so tako izvrstne kopeli. Toda bark ni bilo videti.

„Pojdimo se kopat v sinje morje!“ je pozval popotnike Edelman. Šterc je kar preskočil cestni jarek, za njim policaj in drugi možje, nazadnje pa se je skobacal preko mlake še debeli župan. Marberžanom je bila sicer vsaka kopel zoprna, saj imajo do Drave zelo daleč, a voda je tudi vse leto premrzla, razun tega pa bi še lahko kedaj kak Marberžan utonil v vodi, kakor se dogaja v onih krajih, v katerih se hodijo ljudje kopat. Saj bi bilo vsakega Marberžana škoda!

„Tukaj menda ne bo nevarnosti,“ je menil na tihem župan, „saj morje ni videti pregloboko. In dobro bi bilo zares, če bodo marberški poslanci lepo umiti in snažni, kadar pridejo pred škofa, ki gotovo gleda zelo na snago kakor vsa velika gospoda.“ V takih mislih se je slačil za svojimi možmi, ki so že poskakali v morje ter se valjali in kotali po njem, da je bilo veselje. Prijetna kopel zares! Šterc je legel na trebuh in plaval. Grabil je z rokami krog sebe, stresal s cvetočega lanu jutranjo roso, trkal s koleno ob morská tla in pozival tovariše, naj tudi plavajo kakor on. Čudili so se Štercu, kako zna, ter poskušali sami. Bilo jih je videti kakor žabe, ki se vlačijo po travi.

Na meji je stala stara suha jablana in kaj si je zmisлил Šterc? Splezal je na drevo in skočil z veje v morje, kakor je videl v Dobravi brodarjevega dečka, ki je skakal z drevesa v Dravo in plaval. Šterc si je odrł sicer precej kolena in lakti, toda ni maral za to. Priplaval je zopet do jablane in splezal navzgor ter ponovil še enkrat skok v morje, da vidijo tudi drugi, kako se je treba v morju obnašati. Poskušali so vsi tako, le županu ni šlo, ker ga ni bilo spraviti na jablano.

Solnce se je smejalo preko hriba na sinje laneno polje. Marberžani pa se v svoji strasti niso brigali za nobeno reč in niso slišali niti drdranja nekega voziča po bližnji cesti. Labodski mesar se je pëljal v Hrast po tele in se je ustavil, da pogleda, kaj pravzaprav počenjajo ti ljudje v lanu. Domačini niso. To pa je res preneumna šala, da se valjajo ljudje po lanu in delajo Hraščanom škodo.

„Hoj, ljudje božji! Kaj je to? Kdo ste?“ je zagrmel mesar.

Marberžani so se ozirali, odkod je ta glas, ter se zelo prestrašili zagledavši močnega mesarja, ki je stopal z debelim bičem proti njim. Trepotali so vsi, pa menda vsled mrzle rose.

Župan je pojasnil mesarju, da so meščani Marberžani, ki so na poti k škofu in ki so se tukaj skopali, ker so našli lepo sinje morje. Mesar se ni mogel več srditi, ampak se je glasno zakrohotal. Razjasnilo se mu je, s kom ima opraviti.

„Marberžani ste torej! Pa se ne bojite, da bi kateri utonil v morju? Koliko vas gre k škofu?“

„Osem najodličnejših poslancev,“ je odgovoril župan.

Mesar jih je v hipu preletel z očesom ter menil hudomušno:

„Osem vas je bilo? Torej je eden utonil, ker vas je tukaj samo sedem!“

Guzl se je preplašeno ozrl po svojih ljudeh in vsi so pobledele še bolj.

„Vsi vkup v vrsto!“ je velel Guzl, da jih lažje natančneje prešteje. Štel jih je, štel, štel naprej in nazaj in res jih je naštel samo sedem. Mesar pa je stal ob strani opiraje se ob bič.

„Pa jih je res samo sedem. Kateri je utonil v morju?“

Preštel jih je še enkrat Purcl, preštel Šterc, a vsekdar se je našlo le sedem Marberžanov, ker je pozabil vsak v strahu sebe prišteti.

„Stojte!“ je rekel mesar. „Vi vsi vkup ne znate dobro šteti, naj vas preštejem jaz.“

„Dobro, preštejte nas!“

„Da ne bo nobene pomote, naj zakliče vsak, katerega se dotaknem, besedo „hier“.“

Mesar je obrnil bič in švignil s spletenjakom po policajju, ki je stal prvi v vrsti. Policaj je odskočil ter zaklical „hier“. Mesar je prikimal zadovoljno ter rekel: „ta je bil prvi“. „Ta je drugi,“ je menil mesar, ko je zaječal župan Guzl „hier“. Ko je prišel do šestega, pa se je na nesrečo mesar zmotil ter rekel „ta je deveti“. To ni bilo mogoče, da bi jih bilo toliko in moral jih je šteti še enkrat od začetka. Čudno, zopet ni bilo pravega števila in štel jih je tretjič in petič, vsakokrat bolj trdno in krepko. Ko je imel vsak Marberžan po 10 klobas na hrbtu, takrat je naštel mesar osem Marberžanov ter rekel:

„Zdaj pa bo dobro in lahko greste, ker se mi vidi, da res ni nobeden utonil. Pa zapomnite si dobro tisti strah in tisti dan, ko ste se kopali v koroškem morju!“

Mesar je skočil na svoj voziček ter smeje hitel v Hrast, kjer je povedal, kako je zalotil in kaznoval Marberžane v „morju“.

Marberžani pa so se oblačili, zdihovali ter se veselili, da ni utonil nobeden. Hvalili so mesarja, češ: „Dobro nam je štel.“

„V morje ne grem nikdar več,“ je tarnal župan.

Ko so stopali mimo vasi, so videli polno ljudstva. Prihitelo je staro in mlado, da si ogleda marberške popotnike in vse se je glasno smejalo onemu mesarju, ki je stal med njimi ter jim nekaj razkladal in mahal z rokami in bičem kakor če bi štel Marberžane v morju.

11. Marberžani pred škofom.

Na morje bi Marberžani kmalu pozabili, če bi jih ne bili srbeli hrbti.

Čim bolj so se bližali škofovemu mestu, tem počasneje so hodili. Bilo jim je treba dobro premisliti, kako bodo pred škofom govorili, da bo bolje zaleglo. „Najtežji bo seveda začetek, potem pa bo že šlo, saj imamo vsi dobre in spretnje jezike.“ Določili so, da govori prvi župan Guzl, ako bi pa županu zmanjkalo besed, mu hitro priskoči kateri izmed svetovalcev na pomoč. Dobro so pretuhtali, kako se bodo obnašali, da sprevidijo škof na prvi mah, s kako omikanimi in izobraženimi ljudmi imajo govoriti. Ker ne bo moglo vseh osem obenem stopiti skoz vrata v škofovo sobo, bodo počakali prednji možje v sobi pri vratih, potem pa se priklonijo vsi obenem. Znamenje bo dal župan, ki bo rahlo zazvižgal. Pozdraviti morajo istotako vsi obenem, toda kako? Bogve, kako se naj pozdravljajo velika gospoda? Župan se je spomnil, kako so pozdravljali meščani v Mariboru španskega cesarja, ki se je peljal slučajno v kočiji skozi mesto, ko so prišli Marberžani v Maribor na konjski sejem. Na glavnem trgu se je tlačilo ljudstva kakor listja in trave in ko se je prikazala kočija španskega cesarja, je zaorilo po vsem trgu „Vivat presvetli španski cesar!“ Ker pa so stali Marberžani precej vzadi, niso dobro razumeli tega klica in so kričali za drugimi „Bivot presvetli cesar!“ nekateri pa celo „Bivol presvetli cesar!“ Zelo dobro je bilo torej, da so slišali, kako se pozdravlja velika gospoda. Kadar bo dal župan pri škofu znamenje, morajo zaklicati vsi kakor eden glas: „Bivol presvetli škof!“ —

Medpotoma so skušali dostikrat skupno, ali bodo znali ta pozdrav, da je hrumelo in odmevalo med planinami „bivol presvetli škof!“

Bil je petek, ko so ob enajsti uri imeli stopiti pred škofa. Da bi govorili bolj korajžno in možato, so se navduševali že od jutra v krčmi ob kislem koroškem vinu. Trezen ne sme baje človek pred gospoda, ker mu lahko zmanjka besede.

S klobuki v rokah so se rivali marberški možje v lepo škofovo sprejemno dvorano. Župan pa je v naglici pozabil, da ima zažvižgati in je samo dregal na levo in desno: No, bivol!“

„Bivol, bivol, bivol presvetli škof!“ so klicali možje po vrsti, policaj se je pa celo spozabil ter zaklical: „Bivol presvetli cesar!“

Škof jim stopijo s prijaznim nasmehom naproti, dasiravno niso razumeli čudnega pozdrava, ter so segali možem v roko in vprašali, česa želijo.

„Prosim ponižno, presvetli gospod škof,“ je začel jeclati župan Guzl, „prišli smo zavoljo sitne reči — naš gospod župnik so dober gospod, priden gospod, Bog jim daj dolgo zdravje, toda . . .“ Župan se je popraskal za ušesom, zavrtel klobuk in milo pogledal po svojih ljudeh.

„Kaj je z gospodom župnikom?“

„Priden gospod so pa imajo ta pogrešek, da nam vedno eno in isto pridigujejo.“

„Tako je,“ je bleknil naglo Purcel nazmes, „in zato smo prišli prosit, da nam presvetli gospod škof našega župnika predstavite in nam pošljete drugega.“

Župan Guzl ga je jezno pogledal, češ, tega še ni bilo treba takoj povedati. A po toči ne pomaga zvonjenje.

Škof so se nasmehnili rekoč: „Kaj pa vam pravijo tolikokrat, da vam ni več po volji?“

Guzl se je bil svoj govor na potu dobro naučil, tega vprašanja pa ni pričakoval. Osupnil je ter se ozrl po tovariših, toda ni bilo pomoči.

„Pravili so nam sicer lepo, in v resnici lepo, pa človek vse pozabi, zato smo še mi pozabili.“

Škof se jim nasmejejo: „Glejte, ljubi moji Marberžani, idite za danes zopet domov in povejte gospodu župniku, naj še ostanejo pri vas. Tisto pa, kar so vam že tolikokrat povedali, vam naj

povedo še enkrat in večkrat, da boste vedeli in si zapomnili, potem pa lahko zopet pridete. Srečen pot!“

Kakor poparjeni so se zmuzali marberški poslanci iz škofove dvorane in molče copotali s črevlji po kamnitih stopnicah. Ustavili so se še le v tretji vasi, kjer so si hladili jezo na škofa, domačega župnika in na sebe, da nobenemu ni prišlo pred škofom nič pametnega na misel.

Ali so si Marberžani odslej bolje pomnili župnikove pridige in ali so hodili še kdaj župnika tožit, o tem nam ni nič natančnega znano.

12. Marberško žrebe.

„Fil fret, fil frajt“ so prepevali marberški poslanci vračajoči se s Koroškega. Pomirili so se že popolnoma, saj je pametneje, če človek nosi pokoncu glavo, naj je v srcu še tako pobit in žalosten. V Gortini, na Muti in v Vižingi niso smeli ljudje slutiti, da se je Marberžanom na Koroškem slabo godilo, drugače bi se jim menda posmehovali.

„Hvala Bogu, kmalu smo doma!“ se je veselil glasno policaj Šorfšic, ki je že težko dvigal kolena. Pod Muto so legli možje na kratek počitek v travo nad Dravo ter se ozirali na marberško polje, ki je ležalo pred njimi na jutranji strani.

„Glejte, glejte, kaj pa plava tukaj doli?“ je pretrgal Šterc njihova domoljubna premišljevanja ter pokazal na Dravo.

Plavala je neka čudna okrogla reč rumene barve, kakoršne še nobeden izmed njih ni videl.

„Kaj bo neki to?“ je radovedno govoril župan ter opazoval plavajočo oblo, ki so jo valovi polagoma sukali in obračali. Hipoma jih je minila utrujenost, poskakali so na noge ter hiteli navzdol k vodi, da si natančneje ogledajo to neznano stvar. Ni bila daleč od brega, z dolgo vejo bi jo gotovo dosegli. Marberžani so bili spretni tudi ob vodi in kmalu so pritegnili in izvlekli oblo na kopno,

„Aj jaj jaj!“ Čudna reč!“

Bila je lepa tikev ali buča, ki je priplavala od nekod s Koroškega.

Začetkoma so se Marberžani te stvari nekoliko bali, ker pa se dolgo ni ganila, so vedeli da ni živa žival.

„Zdi se mi kakor veliko jajce,“ je menil Šterc.

„Da, gotovo je jajce, katero je znesla taka žival, ki je mi ne poznamo,“ je pritrdjeval župan.

Marberžani so mnogo slišali o velblodih, medvedih, morskih velikanih in drugih groznh živalih, ki se še niso nikdar prikazale v Marbergu. To je jajce ene take zveri. Iz jajca bi se dala po županovi misli izvaliti velika žival ali zver.

„Spravimo si to jajce v Marberg! Če se nam izleže kaka lepa žival, potem vsaj lahko rečemo, da nismo hodili zastonj na Koroško, kar nam bodo tako očitale naše žene.“

Po kratkem posvetovanju so vrgli „jajce“ zopet v vodo, ker niso hoteli, da bi videli njihovi sosedje v Gornji Vižingi, kaj si lepega nesejo z daljne poti. Buča je urno plavala ob bregu. možje pa so hiteli pred njo, ob njej in za njo ter pazili, da je niso odnesli valovi predaleč od brega v strmen, v najhujši tok sredi reke. Pod Navršnikovo hišo so bili že na marberškem polju. Ajdi z jajcem iz vode in preko polja naravnost v Marberg z njim!

Veliko veselje je bilo po Marbergu, ko so se vrnilo vsi poslanci zdravi v svojo domačijo. Kako se je čudila starina in mladina ogromnemu jajcu, ki so ga prinesli štirje možje na vejnatih nosilih! Iz samega začudenja so pozabili vprašati poslance, kako so opravili pri škofu na Koroškem, poslanci pa jim sami tudi niso utegnili razlagati o svojih lepih uspehih.

Kako pa zdaj z jajcem? Nobena gos in nobena kokoš ni zadosti velika, da bi jo nasadili na jajce, ampak treba je večje živali. Nekateri Marberžani so bili prepričani, da bi se izvalila iz jajca le taka žival, kakoršna bi sedela na jajcu, gosi da valijo same žužike, race same račice, kokoši same piščance, vrane same vrančiče itd. Če bi hotela sedeti na jajcu krava, bi se izvalilo gotovo lepo veliko tele, če bi pa nasadili kobilu, bogve če bi ne dobili krasnega žrebeta, kakoršnega niti cesar nima v svojih hlevih.

„To bi bilo lepo, če bi imeli v Marbergu najlepšega konja vsega cesarstva!“

Nič ni bilo več prepira v Marbergu, katero žival naj nasadijo na jajce, saj so bili sedaj že vsi prepričani, da je kobila

edina žival, ki je zadosti velika za sedenje na tem jajcu in da bi bilo krasno žrebe občini v največjo čast.

Marberžani so vedeli dobro, da ne kaže imeti takih znamenitih tajnih reči doma v navadnem hlevu, kamor bi lahko prišel vsak dan kak tujec, živinski kupec. Pripravili so gnezdo za Marbergom, na hribu za Poharjevim hlevom, kamor tedne in tedne ne pride nobena tuja noga. Tam naj kobila mirno vali jajce, ker je ne bo nihče hodil motiti.

Pritirali so na hrib staro kljuse, suho kobilo, kateri so naročili ta posel. Kobila pa ni hotela sedeti na buči, ampak je stala v enomer nad gnezdom na vseh štirih. Hudobna kobila je kazala celo voljo da bi pojedla jajce, ker je zasadila zobe v bučo. Marberžani so imeli hudo delo, predno so rešili dragoceno jajce izpod kobilnih čeljusti. Bilo je že ranjeno in načeto. Policaj se je postavil s palico h kobilu, da bi jo pošteno naklestil po zobeh in gobcu, če bi se ji še cedile sline po jajcu.

Kobila še vedno ni hotela sestiti. Možje so se jeli srditi na kobiljo trdoglavost in Šterc je nasvetoval, naj ji odsekajo noge, da bo para potem že sedela.

Ta nasvet ni ugajal vsem. Dejali so, da bi mrha potem najbrž ne mogla več hoditi.

Kobili so zvezali noge in so jo siloma podrli na gnezdo. Mrha je vedno gomezila in se nemirno zvijala, hoteča se rešiti vrvi. Ko je zamahnil policaj, da bi jo naučil pokorščine, se je močno ganila ter zdrknila z gnezda. Gnezdo se je privzdignilo in jajce se je prevrnilo iz njega v travo ter se začelo kotati nizdol s hriba.

„Oha! Stoj, stoj!“ so kričali Marberžani in tekli za jajcem, a buča je bila urnejša. Prikotala se je neznano hitro v dolino in skočila v gosti grm, kjer je izginila. V grmu pa je spal zajec, ki se je splašil, skočil iz grma in jo pocedil po dolini tako naglo, da se je prekopicnil dvakrat zapored. Marberžani so ga zagledali in se v hipu domislili, da beži mlado žrebe, ki se je zvalilo iz jajca. Bežali so za njim, kar so jih nosile noge in klicali:

„Oha! Cuzek na! cuzek na!“

Nič ni pomagalo. Zajec je odbežal v grmovje in ni ga bilo nikjer, dasiravno so Marberžani preiskali ves kot.

Žalostni so se vračali v mraku v Marberg, ker jim je ubežalo krasno žrebe, ki je znalo tako izvrstno teči že v prvem hipu, ko se je izvalilo. Staro kobilo so gnali pred seboj in policaj jo je pretepal, ker je bila tako nepokorna in neumna, da je prevrgla gnezdo z jajcem. Grizla in pekla jih je zavist, ker so slutili, da se zateče njihovo žrebe najbrž nekam na Remšnik, kjer bodo ga kmetje ulovili in se z njim bahali.

Ves Marberg je žaloval po žrebetu še tedne in mesece.

13. Marberg v nevarnosti.

V Podravju se je naselila zopet zima, tista lepa ostra zima, v kateri znajo Marberžani imenitno počivati in se valjati po peči ali pa se zabavati v krčmi.

Bližala se je polnoč. Mesec je plaval visoko nad Pohorjem med zvezdami preko jasnega neba. Po strehah je ležalo debelo snega in skoz Marberg je vodila med kupi snega le ozka pot. Vse je bilo tiho, iz gostilne pa se je glasil zamolkel govor in nazmes kak napev.

Ob tej pozni uri je hitel skoz Marberg neznan popotnik. Živa duša ga ni srečala. Na glavi je nosil majhno, pa precej težko košarico. Blizu Purclove hiše je postal in odložil breme v sneg, da si počije. Iz košarice je izvlekel steklenico, pognal nekaj močnih požirkov v grlo in jo spet spravil. Ozrl se je do zvezdah, huknil v mrzle roke in si dvignil zopet breme na ramo. Ko je nagnil košarico na stran, mu je zdrknila v sneg neka precej velika reč, česar pa mož ni opazil. Sneg je škripal že daleč pod njegovimi trdimi črevlji, ko je pogledala luna izza oblačka in zazrla tisti zgubljeni črni predmet v snegu. Bila je velika klobasa, nadeta s kašo in krvjo, kakoršne se nadevajo ob kolinah. Oni popotnik je bil kmetski mesar, ki se je vračal skoz Marberg s kolin, kjer si je bil prislužil pleče in precej klobas, mesenih in kašnatih. Neznani mesar še menda prihodnjega dne ni opazil, da je zgubil na potu veliko klobaso. Toda kakšen nemir in strah je nastal po Marbergu zaradi te klobase!

Ni še preteklo deset minut, ko se je jelo gibati v krčmi med marberškimi pijanci in možmi. Polnoč je že minila in Purcla je pekla nemirna vest, kaj mu bo rekla doma njegova huda žena, ki gotovo čaka z metlo nanj. Kadarkoli se vrača iz krčme, vsakokrat sika žena vanj kakor kača, pogostoma pa padajo v

temi po njem batine med ostrimi besedami, kadar je predolgo čepel v krčmi in popival pri vdovi krčmarici. Pa Purcl je bil v tem oziru nepoboljšljiv. Danes bo posebno hudo, ko je tako pozno.

Purcl je koval v strahu načrte, kako bi prevaril in opeharil svojo Uršo. Policaj Šorfšic je dremal za pečjo v krčmi, kamor se je prišel gret. Zdaj o polnoči bi imel stopiti zopet na cesto in dvanajstkrat zažvižgati, da bi vedeli tržani, ob kolikih je. Kaj, če bi pomagal Šorfšic Purclu iz zadrege, saj je vsak policaj zelo navihani in premeteni!

Šorfšic se je pretegnil, zasehal, pogledal po pivcih pri mizi ter poslušal Purcla, ki je stal pri njem.

„Policaj, vina ti kupim, če mi svetuješ, kako bi prekanil svojo Uršo.“

Policaj je poznal Purclove domače razmere in takoj razumel, česa si želi nesrečni zakonski mož.

„Ali je že pozno?“

„Polnoči.“

„Purcl, huda ti bo prela. Veš kaj, pred tvojo hišo bom naznanil deseto uro, mogoče se bo dala Urša premotiti.“

Šorfšic je izpil vino, ki mu ga je naročil Purcl, in odšla sta skupaj.

Mesec je čudno lepo svetil na Marberg. Dvajset korakov pred Purclove hišo sta se ustavila Purcl in policaj. Policaj je zagrabil v pljuča mrzle sape in zapel s krepkim glasom, da bi se Purclove Urša zbudila, če bi slučajno že napol dremala:

Poslušajte vi purgarji,
Poslušajte Marbergarji,
Varte ogenj, varte luč
Bog vam daj svojo pomoč,
In sveti Florijan.
Deseta ura bije.
Deseta ura bije.“

Čuvajeva pesem je bila pri koncu. Da bi Urša ne dvomila, ali je prav šlišala ali ne, je zapel Šorfšic besedo „deseta“ silno

glasno in visoko in takoj uteknil v usta piščalko ter zazvižgal desetkrat „fi—fi—fi.“

Zdaj bo dobro. Šorfšic je bil zelo vesel svoje navihanosti.

Oba sta trdno gledala v okno in videla, da se je v sobi nekaj ganilo. Purcl je hotel dati policaju roko za lahko noč in v zahvalo. Kar so mu obvisale oči na nekem temnem predmetu v snegu. Bila je klobasa.

„Šorfšic, kaj pa je to?“

Šorfšic je stopil bliže in se malo pripognil. Hotel je iztegniti roko, kar je odskočil, da bi bil kmalu podrl vzadi stoječega prijatelja.

„Krucinal! Kača! Zverina! Rogove ima spredaj in zadaj!“

Oba sta se naglo umaknila in Purclu se je v strahu zadelo, da se zverina premika. Nič nista čutila več zime, nič se nista ozirala po zveri in Purclovi hiši, ampak bežala sta v krčmo.

„Zopet kaka nesreča, ka-li?“ so se plašili pivci v sobi, ko sta cepetala Purcl in Šorfšic mimo oken.

„Možje, strašna zverina!“ je zaklical prepadeni policaj, ko sta udarila v sobo.

Pivci so se streznili. „Kaka zverina? Kje?“

„Po cesti hiti v Marberg. Pred Purclovo hišo naju je dohitela. Ko sem pel polnočno pesem, je ni bilo, ko sem končal, je bila že pred nama. Celo tiho se je priplazila. Okrogla je, zavito telo ima, spredaj in zadaj ima rogove. Bog pomagaj! Mogoče je že tukaj zunaj!“

Možje so vstajali izza miz. Šterc se je ozrl skoz okno in na trenotek je bilo vse tiho. Ničesar ni bilo slišati.

Šterc je bil gotovo najbolj pogumen med vsemi Marberžani. Vprašal je:

„Ali je velika?“

„Velika ni, zato pa strahovita!“

„Saj ni vrag! Dvanajst nas je, pa bi se bali? Pojdimo nad zverino!“

Šterc je pograbil policajevo helebardo, tisto britko zarjavelo orožje ponočnih čuvajev, ki je sulica in sekira obenem. Slonela

je v kotu pri peči. Policaj je potegnil s trudom svojo sabljo iz nožnice, moške pa so si iskali drugega orožja. V kuhinji so našli loparje in burklje. Močno oboroženi so odprli previdno vrata ter stopili na cesto. Naprej je šel Šterc s helebardo in vlekel z levo roko policaja za seboj. Dobro so pazili na vse strani, obstali večkrat in poslušali, toda zveri ni bilo. Mogoče se je ustrašila in odbežala . . . !

Z novim pogumom so se bližali Purclovi hiši.

„Tam!“ je zajeceljal policaj.

„Pst! Vsi vkup! Vsi naenkrat!“ je velel Šterc. —

Pet korakov še. Zver se je potuhnila in je bila celo mirna. Črna je, rogove kaže.

Naj velja, kar hoče! Šterc se je ohrabril in planil nad zver, visoko zamahnil s helebardo ter udaril po zverini.

„Tu imaš!“ — Prav gotovo jo je razklal na dvoje. Udaril je drugič in padali so loparji, padale vile in burklje po zveri in tudi policaj je mahal oddeleč proti njej, da se je obrani, če bi skočila nadenj. Vso zver so razsekali na drobne koščeke.

Purclovka je v tem pregala v svoji hiši luč.

„Purclovka, prinesite nam luč!“ je zaklical Šterc.“

Purclova Urša je bila že obuta in opravljena in je bila kmalu z brlečo lučico na cesti.

„Za božjo voljo, kaj uganjate tukaj?“

„Srašno zver smo ubili!“

Šterc ji je vzel luč in posvetil, da vidi natančneje ostanke po ubiti zverini.

„Po snegu je bilo polno razbrizgane krvave kaše. —

„Joj, kaj je tu jajec! Bog nas varuj! Če bi se bile v našem trgu nocoj navalile iz vseh teh jajec zverine, potem bi nas bile do jutra požrle s kostmi vred!“

Jajca in ostanke kože so razmetali in potlačili globoko v sneg, da zamrznejo, potem pa so se vrnili v krčmo, da praznujejo

slavno zmago nad strahovito zverino, ki bi bila tako rada požrla in uničila Marberg. Slavili so Purcla in Purclovko, slavili policaja, pa tudi junaškega Šterca, ki je koj s prvim mahom bil razsekal tisto zver.

Zares je bila slavna ta noč, v kateri so se ubranili Marberžani najhujše nevarnosti.

14. Tajna seja marberškega občinskega odbora.

Svet napreduje.

Marberžani niso bili nikakor tako strašno neumni, da bi ne bili zapazili, kako napreduje svet okoli njih. Slišali so o novih ladjah, ki plavajo po zraku, slišali so o velikem svedru, s katerim vrtajo nekje na francoskem zemljo, ki jo bodo kmalu prevrtali. Slišali so o nalivaču, s katerim se vliva Švabom pamet v glavo, zvedeli so o tistem mlinu, v katerem meljejo stare babe, ki skačejo od zgoraj v grob, spodaj pa se prikazujejo kot ljubeznive device. Potujoči mizarski pomočnik je pripovedoval v Marbergu, da se gradi preko morja od Nemškega do Amerike ogromen most, po katerem bodo marširale nemške vojske nad Amerikance, drugi most pa gradijo Nemci od Berlina do Trsta, ki se bo dvignil ravno nad Marbergom. Pohorski muzikant pa je že prinesel na neko gostijo v Marberg novico, da je nemški cesar velel napraviti velikanski kanon. V tisti kanon nabijajo krogle kakor sod velike. In zakaj? Kam bodo streljali? Muzikant jim je vse pojasnil. Nemški cesar ni zadovoljen več s svojim pozemeljskim cesarstvom, ampak hoče vladati tudi po nebu. S tistim kanonom streljajo zdaj v Berlinu na mesec in v vsaki krogli prileti na mesec po pet nemških junakov. Kmalu bo na mesecu že cela vojska, ki bo podvrgla svojemu cesarju vso mesečno deželo. Takrat bo zavladal na zemlji in na nebu samo eden cesar, kakor je Bog samo eden.

Marberžani so zvedeli še več novic o tem velikanskem napredku novih časov. Razume se, da so kaj radi poslušali take vesti, ki so jih potem dalje pripovedovali in ponavljali doma in v gostilni. Nekaj jih je pa vendar bolelo pri tem. Vsakega marberškega pravega rodoljuba je morala gristi zavest, da napreduje ves svet, le Marberg, to ubogo zapuščeno gnezdo v Dravski do-

lini, le ta nesrečni Marberg da ne kaže nobenega napredka. Ali ni to zelo žalostno? Res je sicer, da se je sklenilo v Marbergu že marsikaj koristnega in naprednega zlasti za slavnega županovanja gospoda Guzla, toda ali ni bilo vsakokrat kake nevolje in hude nesreče, ki je uničila marberške načrte in pokvarila vsak dober začetek? Kdo je kriv, da v Marbergu ni sreče? Zakaj se vse Podravje, ves Kozjak in vse Pohorje posmehuje marberškim sklepom in občinskim napravam? To se mora spremeniti! V blagor marberške občine je treba začeti z novimi močmi delovati, pa tako, da tujci ne zvedo ničesar in da ne morejo motiti Marberžanov pri rodoljubnem uspešnem delu. Pred vsem naj ostane vse tajno, o čemer se posvetujejo občinski odborniki. Niti žene, niti najbližji sorodniki ne smejo ničesar več vedeti, kaj se godi v občinski hiši. Da bodo seje povsem tajne, se je sklenilo na Purclov nasvet, naj se vršijo odslej vse važne seje v trdi noči v temni zaklenjeni sobi. Župan se je zavezal, da ne naznani na občinski deski celo ničesar niti pred sejami niti po njih. Pri takih tajnih sejah v temi bo vsak odbornik laže mislil in odkrito govoril, ker nihče ne bo vedel, kdo govori.

Fantje so ukali in prepevali po Spodnji Vižingi in Drava je enakomerno šumljala pod Pohorjem. Kdo bi bil slutil, da se zbirajo ob tej tihi polnočni uri marberški možje na resno posvetovanje, kako bi se najbolje rešila občinska čast! Od zadnje strani so prihajali, skakali čez plote, padali preko gnojnih jarkov in butali ob vozove na županovem dvorišču, da bi se priplazili celo tiho v občinsko posvetovalno sobo.

Policaj Šorfšic je naznanil zunaj na cesti polnočno uro in obstal ob zidu kot straža, da zabrani postajanje fantov in raznih ponočnjakov pred občinsko hišo. Slučajno bi vendar lahko katero človeško uho zopet kaj slišalo in izdalo hudobnemu svetu marberške tajne nove sklepe.

V sobi pa je potrkal nekdo ob mizo.

„Ali ste vsi?“ je vprašal rahlo župan.

Nastal je ropot okovanih črevljev, kar je pomenjalo, da so svetovalci in odborniki zbrani. Sicer pa je župan Guzl dobro

slišal, kako so se odpirala in tiho zapirala vrata in kako je tupatam trčila noga ob stol ali mizo.

„Ne manjka nikogar“ je oglasil župan glasneje. Spet je nastal ropot.

„Kogar še ni izmed občinskih odbornikov, naj se oglasi!“

Bilo je vse tiho. Nihče se ni oglasil, bili so torej že vsi. Župan je otvoril sejo, pozdravil vse odbornike in pozval svetovalca Purcla, naj piše zapisnik, ker bi bilo škoda, če bi se pozabilo, kar se bo danes važnega razpravljalo. Kar se je spomnil župan, da bi bilo nekoliko težavno v temi pisati zapisnik občinske seje, zato se je hitro popravil ter naročil Purclu, naj si zaveže ob vsakem važnem predlogu vozeti na robcu, če pa nima robca, pa si naj veže vozle kje drugje.

Župan Guzl se je bil dobro pripravil na ponočno sejo. Govoril je gladko in lepo kakor misijonar. Opozoril je, da so marberški predniki bili zelo delavni in skrbni možje, kakoršnih v tistih starih časih ni bilo mnogo. Nihče ne sme očitati nekdanjim Marberžanom, da so storili premalo za svojo občino in za blaginjo svojih otrok. Da je postal dandanes ves svet še bolj prebrisan in napreden, tega niso krivi Marberžani. Dandanes vsled tega Marberg tudi ne sme zaostati.

Ropotanje črevljev je potrjevalo, da je občinski odbor dobro razumel županov govor in da je istih misli.

Župan je začel razvijati svoje načrte. Z nobenimi malenkostmi in drobtinicami se v bodoče ne sme pečati marberški odbor, temveč vse, karkoli se začne, mora biti mogočno, slavno in veliko. Če pokažejo Marberžani svetu vsaj nekaj tako znamenitega, s čemer se hvalijo drugi iznajdljivi narodi, potem že imajo trajen spomenik v zgodovini podravske kulture. Kaj pomaga Marberžanom ves dosedanji trud z gosakom, žabami, s hrastom, plotom, čebulo, z žrebetom in raznimi tožbami proti župniku, če ni bilo nikjer pravega uspeha? Če bi se bili Marberžani spomnili pred desetimi leti na kako veliko reč, bi bilo stokrat bolje. Občinski svetovalci in odborniki naj torej sprevidijo, da je treba drugače delovati, zares delovati in se žrtvovati v blagor domovine.

Zopet se je oglasilo odobravanje v tem in onem kotu, le po klopeh ob peči je bilo mirno. Tam je dihal v sladkem spanju neki odbornik, na drugi klopi pa je smrčal glasno in enakomerno Edelman, čegar smrčanje so poznali vsi. Ta dva gotovo odobravata v spanju županove nasvete!

Župan Guzl je bil blizu konca svojega govora.

„Kje začeti? Dobro bi bilo, če si postavimo pred vsem sredi trga velikansko zgradbo, potrebno marberško občinsko hišo, a tako lepo in veliko, kakoršne nimajo drugod. Seveda je draga taka reč, toda nam ne bo draga. Nam ni treba tujih stavbenikov, zidarjev in tesarjev, saj imamo spretnih in bistrih ljudi doma na izbiro. Krasna naj bo naša občinska hiša, živa priča naše moči in volje. To sem vam hotel povedati danes v prvi tajni seji.“

Da župan Guzl govori vsekdar premišljeno, je bilo itak znano vsem. Da pa bo vsaka njegova beseda v tej seji čistega zlata vredna, tega ni mogel nihče naprej vedeti. Razume se tedaj veseli nemir med bedječimi svetovalci, ko je dovršil župan svoj govor. Županu so žarele oči v temo kakor črnemu zaljubljenemu mačku, ko je čutil, da so zadele njegove besede ob dobra ušesa in razumne možgane. Seja ni več dolgo trajala. Sklenilo se je, da se posvetijo letošnje leto vse moči tej zgradbi. Trg se zapre tujcem, dokler stavba ne bo dovršena, potem še le naj pride svet, da vidi in se čudi.

Hropečega Edelmana je potegnil nekdo raz klop, naj zakliče tudi on „Guzl hoch!“ Svetovalec Purcl si je slekel suknjo in si zavezal na rokavu velik ozel, kakor mu je bil naročil župan. „To se ne sme pozabiti!“

Kakor so bili prišli, tako so se zmuzali odborniki zopet iz sobe na zadnjo stran na dvorišče, butali tam ob ojnice, padali reko gnojnih jarkov in skakali čez plote, da bi jih nihče ne videl. Gotovo je trkalo vsem veselo srce tako glasno, da niso do jutra zatisnili očesa.

Policaј Šorfič je naznanil tretjo uro s svojo piščalko in mir se je razprostrl preko srečne Dravske doline.

15. Marberška dvorana.

Kdor hoče vedeti, kaj je pridnost in kaj je delo, naj stopi nad Marberg k staremu parobu, kjer je stal nekdanji marberški hrast. Velike rjave mravlje so se nastanile pod parobom, ki so presekale zemljo, kamen in korenje ter si zgradile velikansko domovje. Na vse zgodaj že maršira na stotine krepkih rjavih delavcev iz globokih lukenj in se raztepa v procesijah na vse strani, nekateri v gozd, drugi navzdol na polje, tretja skupina pa že vlačí suhega hrošča proti domu. Na stotine delavcev pa se suče doma po mravljišu, ki snažijo stanovanja, rahljajo zemljo in razširjajo hodnike. Niti trenutek ni miru, nihče si ne upa počivati v senci in šele zvečer ob solnčnem zahodu se polagoma zgublajo rjavi težaki pod zemljo. Redki stražniki še pogledujejo v mraku tupatam, ali so vsi prihodi skrbno zadelani in ali je okolica mirna. Ko se prepričajo, da ni nobene nevarnosti in da je vse v redu, takrat se zakopljejo celo zadnje straže pod mehko zemljo.

Kdor hoče vedeti, kaj je pridnost in kaj je delo, naj pride v Marberg, kjer se zida sredi trga nova občinska hiša. —

Od jutra do večera se giblje na stotine rok po stavbišču. Tu se kopljejo kleti in temeljni jarki, tam se privaza kamenje, tu se seje zemlja skoz železna sita, tam se vdeluje blato in gasi apno. Po sosednem travniku leže debela in že so tesarji na delu, koliko mož pa še hodi po marberških gozdih, ki iščejo pripravne hojke, jelke, bore in hraste. Dela je dovolj tudi za žene in deco. V Marbergu ni počitka več, a ga tudi ne bo, dokler ne bo dovršena njihova imenitna občinska stavba. Od zore do mraka se trudijo roke, od mraka do dne pa bistre glave, ki premišlujejo in se posvetujejo v tajnih ponočnih sejah o vseh malenkostih, na katere se ne sme pozabiti pri veliki stavbi. Eden edini odbor

ne zmore toliko dela. Zato so se razdelili možje v 15 samostojnih odsekov, v katerih so se imela natančno premisliti in preresetati posamezna dela. Nekateri odseki so bili zelo delavni, v drugih pa se je delalo začetkoma bolj počasi. „Podstrešni odsek“ je imel že davno dovršene načrte in stesano sleme, ko še „temeljski odsek“ ni imel v redu niti številke o dolžini in širokosti stavbe. „Zidarski odsek“ bi bil že rad začel z resničnim zidanjem in je silil, naj se mu vendar pokažejo načrti „temeljskega odseka“. Ni čuda, da se je delalo povsod, kjer se ljudje vzajemno vzpodbujajo in priganjajo in kjer se skušajo drug drugega prehiteti in prekositi.

Stavba je že rasla. Dan za dnevom se je spenjal obod više na vseh koncih in krajih. Ni bil iz kamena, ne iz opeke. „Zidarski odsek“ je bil prišel na posebno izvrstno misel. Ker se mu je zdelo obsekavanje kamena premudno in žganje opeke pretežno in dolgočasno, je zidal ali bolje „butal“ z obdelanim blatom namreč z ilovico, pomešano s slamo. Ko se je za silo posušila prva plast, se je butalo više in više in za tri tedne je stal ogromni obod v Marbergu, dva sežnja visok, 15 sežnjev dolg in 5 sežnjev širok. Vreme je bilo staviteljem zelo naklonjeno. Zadnja stena v obodu se jim je sicer enkrat prevrgla, toda kmalu je bilo vse popravljeno. Zdaj še le so žgali opeko. Nametali so v obod in okoli njega šibja, lesa in slame, kar so užgali, da bi postal ves obod kakor ena sama opeka. Vse je šlo po sreči. Drugega dne so že vlačili bruna in tramove na vrh, tretji dan zbijali lemeze in začeli pokrivati. Streha je bila nekoliko prekratka, a kar je prekratko, se lahko dostavi in obije z deskami.

Ko je bila nova občinska dvorana pod streho, se je napovedal tridnevni počitek. V treh dneh se je menila prirediti domača veselica, prva marberška slavnost v novem rotovžu. Naročila se je godba in Marberžanke so napekle mesa in pogač. Neizmerno pa so strneli stavitelji, ko so zapazili, da je v novem rotovžu popolnoma tema kakor v kozjem rogu. Pri butanju so bili pustili samo ozko luknjo kot vhod v rotovž, na okna pa so celo pozabili. Nikomur se prej ni niti sanjalo, da se puščajo v zidovih

okna zaradi svetlobe. Kaj sedaj storiti, da bo v hiši svetlo? Ves ubogi dan žgati luč bi bilo preveč in še baje za oči ni dobro, je rekel neki tržan.

Slavnost pa se kljub temi v občinski hiši ni odrekla. Možje so prišli s svojimi družinami pred novo hišo, kjer se je jedlo in pilo, igralo in plesalo.

Od tega dne je bila pot skozi Marberg zopet odprta. Precej okoliških ljudi je prišlo gledat, kaj neki so si zgradili Marberžani. Smehljaje so hodili krog zanimive hiše in migali z glavami. Prisopel je tudi šepavi kočar Lačnov Jurij iz Vižinge z veliko vrečo moke na hrbtu. Šterc ga je poznal in nagovoril:

„Hej Lačen, kaj nosiš v vreči, svoje grehe kali, da tako sopeš in finiš?“ Marberžani so se glasno krohotali temu nagovoru.

Ta zgaga me hoče za norca imeti, je menil Jurij in je hotel pošteno odgovoriti, pa si je premislil.

„Če bi nosil ti pol ure to-le vrečo, bi tudi sopihal. Pa kaj sem hotel reči? V mlinu sem zvedel, da slavite otvoritev nove občinske hiše.“

Lačnov Jurij je prislonil vrečo ob steno in pogledal skoz luknjo v rotovž. Nato se je obrnil k Štercu ter rekel:

„Oken pa niste napravili. Ali se bojite, da bi vam ušla tema iz občinske hiše?“

Jurij se je držal zelo resno, ko si je ogledoval marberško stavbo. Kmalu se je zbrala skupina marberških mož krog njega, češ, ta bo nam dobro presodil in nas pohvalil. Ker pa dolgo ni zinil nobene besede, je začel Šterc:

„Čuješ Jurij, ti si že večkrat povedal kako pametno, svetuj nam, svetuj, kako bi si najlažje in najceneje spravili več luči v to lepo hišo! Mogoče bi bila škoda, če bi morali v tako lepem poslopju temo rediti.“

„Kaj bi vam svetoval?“ je odgovoril Jurij in si nalagal počasi zopet svojo vrečo moke na ramo. „V vreče si naložite luči in jo potem izstresite v hišo, pa bo!“

Možje so se zamislili na hip, Lačnov Jurij pa jih je pozdravil in vlekkel svojo vrečo dalje proti domu.

„Saj res!“ se je začudil ves zbor. „To je pa pametna misel. Hvala ti, Lačen!“ se je zadržal Šterc za Jurjem.

Takoj so privlekli največje vreče iz hiš in kleti in jih razvezali, da je sijalo solnce v nje. Ko so se vreče nekoliko ogrele in je bilo v njih dovolj luči, popade vsak svojo vrečo in jo zaveže, da mu ne uide svetloba, ter hiti z njo v hišo. Tam so iztresali svetlobo kakor koruzo ter se vračali naglo zopet po drugo.

„Glej, glej,“ pravi Purcl, ki je opravljal zelo dobro svoj posel, „saj je res že veliko bolj svetlo v palači. Ko sem bežal zdaj skoz vrata in sem po neprevidnosti butnil s čelom ob steno, se je po hiši tako razsvetlilo kakor če se bliska. Le pridno delajmo!“

Nato so hiteli in nosili še bolj in bi bili gotovo nosili do solnčnega zahoda. A sreča jim je prinesla rešitelja in pomočnika. Kovač Klančič od Sv. Janža, dober znanec marberških tržanov, je prišel gledat, ker je bil prodril glas o marberški palači celo k njemu v Kozjaške planine. Smilili so se mu marberški prijatelji, zato jim je pokazal pravo pot. Navrtal in izsekal jim je v steni okno in nato so si izvrtali in izsekali Marberžani v prihodnjih dneh sami ostalih 23 oken. Sedaj je bila dvorana svetla in po mesecih je bila tudi že pobeljena in precej v redu. Nekoliko prevelika se je zdela prvi hip celo častiželjnim domačinom, a prišli so časi, ko jim je dobro služila.

Dodatek k pripovedki o marberški dvorani.

Pohorski muzikant pripoveduje, da kovač Klančič ni kar naravnost povedal Marberžanom svojega dobrega nasveta, kako se naj spravi svetloba v občinsko dvorano, ampak da jim je poprej poplašal stari dolg. Saj še veste, da so Marberžani nekdanj zaprli Klančiča, ko je klical po Marbergu „živili Slovenci!“, česar jim Klančič dolgo ni mogel odpustiti. Klančič je bil sicer dober kristjan, toda ni nastavljal levega lica, kadar ga je udaril kdo po desnem, temveč je rajši vračal ob priliki, kar se mu je posodilo. Po sedmih letih še pride vse prav! Mogoče je torej res

kaj resnice na tem, kar pripoveduje muzikant.

Klančiču so se usmili Marberžani, obljubil jim je, da jim spravi sam svetlobe v dvorano. Drugo jutro naj pridejo, ko bo vse pripravljeno, da jim pokaže, kako se delajo okna.

Marberžani so mu bili hvaležni za te besede in so ga dobro pogostili.

Po noči je šel Klančič v novo hišo ter izdolbel precej veliko odprtino, katero je nazadnje zadelal z rahlo plastjo, da ni bilo videti okna. Zaran so ga čakali možje. Klančič jim veli prinesiti sveče in stopi z možmi v temno dvorano. Tam jih zbere okrog sebe in jim ukaže, naj dobro pazijo, da bodo vedeli, kako se delajo okna. Pozor! Klančič je stopil na sredo dvorane in se zaletel z vso močjo proti steni, v katero je butnil z glavo. In glej, lepo okno je nastalo, ker je izbil Klančič veliko odprtino s svojo trdo glavo. Skoz okno je zasijal solnčni žarek tako lepo, da ni bilo več treba nikakih sveč.

„Tako se dejajo okna.“

Marberžani so se čudili in menili: „Saj to ni prehudo, okna delati znamo mi tudi.“ Zaganjali se in treskali z glavami ob trde stene, toda brez uspeha. Ko so poskušali vsi in že omedlevali s krvavimi glavami, takrat jim je pokazal Klančič še drugi način, kako se vrtajo in sekajo okna z ostrimi dleti in sekirami. Tako pa je šlo, dasiravno počasi. Klančič se je poslovil, češ, da si ostanejo zopet prijatelji, župan Guzl pa je zatrjeval, da se mu v Marbergu ne bo nikdar več nič neprijetnega pripetilo, naj še tolikrat zakliče „živili Slovenci!“

16. Marberški bal.

V Marberg je došel glas o imenitnih plesnih zabavah, ki se prirejajo zimo za zimo po spodnještajerskih mestih in trgih. Marsikje namreč ne zmorejo niti petih parov plesalcev, zato pa prirejajo takozvane barabske plese ali lumpovske bale, katerih se smejo udeleževati tudi hlapci, pometači in sploh vse, kar je „nemškega.“ Čim grje so plesalci oblečeni in čim slabeje plešejo, tem lepši je bal. Marberžani so slišali, kako izvrstno se obnašajo taki bali v Slovenski Bistrici, v Ptuju, da celo v Ormožu in Ljutomeru. V tajni seji so sklenili, da Marberg v tem oziru ne sme zaostati, zlasti sedaj ne, ko ima prostorno občinsko dvorano kakor nalašč za plesne zabave in narodne veselice.

V sosednje in oddaljene nemške kraje se je poslalo povabilo na marberški „Lumpenball,“ ki se priredi na masno nedeljo. Od vseh strani so prihajale obljube, da prihite spodnještajerski lumpje z veseljem na masno nedeljo v Marberg, kjer bodo praznovali svoj narodni praznik. Lahko si torej mislimo s kako vnemo so se pripravljali Marberžani na bal, kako so snažili in krasili dvorano in kako so švigale marberške kuharice pred ognjišči. Naj stane kar hoče, Marberg se mora pokazati v lesku in slavi.

Mršave kobile so že vlačile po globokem blatu polne voze gostov v Marberg. Nihče se ni mogel nagledati teh pisanih lumpov, beračev, pometačev, ciganov, dimnikarjev, drvarjev, itd., ki so se s krikom in vikom prevažali v Marberg.

Tudi ženskih barab preoblečenih v čarovnice in ciganice je bilo nekoliko med njimi, ki so skovikale in hajlale še glasneje nego njihovi moški tovariši.

Pri vhodu v plesno dvorano je stal zvečer policaj Šorfšic, preoblečen v razbojnika z veliko gorjačo v roki, s katero je mahal

prihajajočim plesalcem in gostom v pozdrav: „Heil! Heil!“ Sredi dvorane sta sedela na nizkih stolčkih godca, goslar in harmonikaš, ki sta škripala in godla venomer marberško himno „filfret-filfrajt“. V gornjem koncu dvorane pa so se šibile mize pod težo peciva, pečenega, praženega in kuhanega mesovja, vina, piva in raznovrstnega žganja. Na steni je visela mošnja, s sto tolarji, dar marberške občine najboljšemu lumpu nocojšnega večera.

Kadarkoli je prihajal mimo Šorfšica kak nov gost v dvorano, je završalo po vseh koncih, zlasti pa takrat, ko so se pokazali Ptujčanje s palicami in bikovicami, s katerimi so mlatili po Slovencih dne 13. septembra tistega in tistega leta. Tujci in domačini so se pogovarjali in zabavali, kakor so se znali, pripovedovali so se dovtipi, da se je mati županja Guzlova Neža pokala venomer po debelih bedrih. Kmalu se je začelo piti in plesati in vsak se je trudil po svoje, da si pridobi prvo ceno 100 srebrnjakov.

* * *

V tistih dneh so izpustili v Celovcu klateža in šaljivca Pavlušo iz ječe, v kateri je bil presedel dva meseca zaradi žalitve celovških mestnih stražnikov. Pavluša se je vračal na Štajersko in menil stopiti v kako službo, kar je zvedel, da se vrši v Marbergu barabski bal. Kaj bi dolgo pomišljal! Gazil je ves večer po blatu, dokler ni prispel okoli desetih v Marberg. Brez obotavljanja je stopil v plesno dvorano, blaten, umazan in razcapan, kakoršen je bil. Resno se je ozrl po dvorani in gostih in takoj spoznal, da je dobro zadel, ko je slišal navdušene klice in pozdrave. Njegove oči so obvisle na pečenkah v gornjem delu dvorane, katerim se je bližal polagoma, ne meneč se za raznovrstne pozdrave. „To pa je res dober lump!“ Vse je zrla za njim in se čudilo, kako se zna naravno obnašati in korakati kot prava baraba. Pavluša je obstal pred obloženimi mizami, razkrenil noge, vtaknil debelo umazano levico v raztrgani hlačni žep, z desnico pa je segel po puranovem stegnu ležečem na lesenem krožniku. Trikrat štirikrat je močno ugriznil in odložil zopet kost

ter se lotil rajši mrzle svinjske gnjati. Ves čas mu je občinstvo ploskalo in marsikateremu lumpu je bilo zelo žal, da mu ni prej prišla ista misel. Pavluša se je najedel, potegnil z mize beli prt ter si obrisal usta in roke. nato pa nagnil vrč vina in požiral dolgo, dolgo. Malo je še pobrskal po tortah in slaščicah, trčil ob steklenico slastnega žganja, poduhal in mlaskil z jezikom ter potegnil iz nje dva požirka. Nato se obrnil k strmečemu občinstvu, pljunil oblastno na tla in dal znamenje zijajočima godcema, naj zaigrata poskočno polko. Godca sta ubogala in Pavluša je namignil debeli materi županji, da je zdaj pri volji malo z njo zaplesati.

Mati županja se je režala ves čas na glas zanimivemu lumpu in si je štela v čast, da si je izbral ravno njo za prvi ples. Neznani tujec je bil gotovo imeniten gospod, vsaj gledališki igralec z Dunaja ali Berlina ali kaj takega, ker navaden nemški meščan ne more tako naravno posnemati barab v vedenju in kretanju. Razcapani lump je udarjal pri plesu z blatnimi črevlji po tleh, da je kar odmevalo, sukal je pri tem mater županjo in suval z njo v skupine ljudi, ki se jim niso utegnili ogibati. Ko je doplesal, je stopil k županu Guzlu ter mu odvezal meni nič tebi nič zlato verižico z uro ter si jo pripel ob telovnik. Guzl se je neizmerno smejal vedoč, da je to le dovtip in da dobi po zabavi zopet svojo uro nazaj. Svetovalec Purcl, ki je nosil praznično obleko, je moral sleči svojo lepo suknjo ter jo zamenjati za Pavluševo raztrgano. V suknji je bila slučajno listnica z bankovci, kar je Pavluša takoj začutil. Bankovce je mirno preštel ter jih vtaknil zopet smehljaje v žep.

„Dovolj!“ je zaklical gospod Guzl. „Gospoda dovolite, da porabim ta trenotek in oddam častno ceno našega večera najboljšemu lumpu. Menim, da smo vsi ene misli, komu se naj izroči častni dar.“ Ponosno je gledal na Pavlušo.

„Vsi! Vsi!“

Župan se je stegnil in snel visečo mošnjo s težkimi srebrnjaki ter jo izročil najboljšemu lumpu Pavluši. Vsi so pričakovali, da bo sedaj povedal tujec svoje ime in svoj stan ter da bo izro-

čil uro in suknjo lastnikoma, Pavluša pa je menil najbrže uganjati svoje burke še naprej, ker je gospodu županu le molče pokimal ter stopil k nekemu možu, ki je stal za drugimi ljudmi pri meseni mizi celo sam. Bil je Šterc, ki je bil porabil slavnostni trenotek zase in si napolnil vse žepe s pečenimi piščanci, ko ni nihče pazil nanj, Pavluša ga je bil videl in bi mu bil sicer privoščil kako pišče, toda vendar se je hudoval na njegovo nepoštenost, zato je zgrabil skledo mastne omake in jo zlil po Šterčevih žepih rekoč:

„Ne hudujte se, prijatelj, pišče bi se vam do jutra v žepu celo posušilo. Dovolite, da vam prilijem nekoliko omake.“

Preplašeni Šterc se ni utegnil umakniti in je začel metati piščance iz žepov, da se osnaži. Marberžani in njihovi gostje pa so planili po njem in ga topli in suvali ter kričali nad njim:

„Kaj, ti bi nam rad kradel piščance? Ti pokveka tatinska! Udri ga! Butni ga!“ Pri pretepu so se odlikovali zlasti Ptujčani.

Ko se je polegel hrup in se je pobral osramočeni Šterc, ni bilo neznanega gošta nikjer več. Pregledali so vso dvorano in klicali po Marbergu, tujca pa ni bilo. Z njim je izginila županova zlata ura in Purclova suknja z listnico, z njim sto srebrnjakov, katere si je bil pošteno zaslužil. Kakor so se bili do polnoči dobro zabavali in smejali, tako so se po polnoči debelo gledali in jokali. Klavern je bil konec marberškega plesa.

Drugo jutro so se gostje tiho odpravljali iz Marberga, župan pa je še vedno čakal tujega plesalca in svoje ure.

Po desetih dneh je prinesel poštar gospodu Guzlu razglednico iz Zagreba s čudnimi besedami:

„Marberžane, med katerimi sem prebil na svojem potovanju s Koroškega dve veseli urici, pozdravljam prisrčno. Udani Pavluša.“

17. Marberški kres.

V Marbergu se je naselil kravji kupec Kašelj, priden in prebrisan mož, kateremu je nesla kupčija toliko, da si je za pol leta kupil lepo hišico sredi trga. Zdaj so ga začeli Marberžani zavidno gledati in črtiti, češ, kaj hoče ta pritepenec med nami! Kašelj pa jim ni ostal ničesar na dolgu in se jih je dobro otepal z besedo in pestjo ter mirno hodil po svoji kupčiji. Občinski odbor je moral nekaj ukreniti, da se znebi nadležnega kupca ali pa mu ogreni življenje, da se pobere sam, odkoder je prišel. V tajni seji se je sprejel soglasno županov načrt, ki se je izvršil še isto noč.

Kašlja ni bilo doma. Krog polnoči se je zažarelo po Marbergu — sredi trga je bila neka hiša v plamenu. Bila je Kašljeva. Nihče ni vedel, kako je nastal ogenj, saj tudi nikogar ne skrbi! Ves občinski odbor je stal na cesti in policaj je trobil, naj pridejo Marberžani gledat, kako gori kočica nadležnega tujca.

Z glasnim veseljem so opazovali plamen, ki je naglo poziral lesene stene. Nihče ni stegnil roke, da bi obranil kako reč.

Zdaj bo se menda tujec preselil, ko nima več hiše. A kaj še! Kašelj se je pripeljal po dveh dneh s sodno komisijo in z agentom banke „Slavije“ Zafršnikom. Komisija sicer ni mogla ničesar dognati, kako je nastal ogenj, ker so se Marberžani rotili in bili prisegali, da ničesar ne vedo, pač pa je Kašlju izplačal agent Zafršnik takoj 3000 goldinarjev, za katere je bil zavarovan pri banki. Marberžani so stali in strmeli, zakaj neki je dobil Kašelj toliko denarja, ker jim ni bilo znano, da se lahko hiša zavaruje proti ognju. Popoldne so prišli nad Kašlja z vprašanjem, kdo je ta gospod, ki mu je naštel toliko stotakov. Kašelj, ki je dobro slutil, da so mu Marberžani zažgali hišo iz hudobnosti in zavidnosti, jim je odgovoril: „Ali ne veste, da izplača deželna vlada

vsakemu pogorelcu 100 tisoč zlatov ali bankovcev, če ga ni doma, kadar mu pogori hiša? Jaz si ničesar nisem mogel rešiti, zato sem dobil deželno darilo.“

Marberžanom je bilo to popolnoma neznano. Zavidali so Kašlja še bolj, ki je postal kar čez noč bogataš, in tembolj, ker so vedeli, da so mu sami pripomogli do bogastva. Če so poma gali Kašlju do tisočakov, ali bi ne mogli poskrbeti na podoben način tudi zase?

Kaj se je govorilo in sklepalo v tajnih občinskih sejah prihodnjih noči? Policaj, ki je slonel zunaj na cesti, je slišal marsikaj o marberškem splošnem požaru, o milijonih zlatov, ki pridejo iz Gradca v Marberg, o krasnih novih stavbah, širokih ulicah bodočega Marberga, o milijonarjih, ki jim ni treba delati, ampak se vozijo v pozlačenih kočijah itd.... In Šorfšič je bil prebrisan ter je vedel, o čem se posvetujejo občinski očetje.

Na Jurjevo popoldne se je izpraznil ves Marberg. Možje so se preselili z družinami v Poharjevo grabo, kamor so si privlekli posteljino in marsikaj drugega. In ko se je zmračilo, so se jele dvigati iskre proti nebu — ves Marberg je gorel na desetih koncih. Marberžani se niso mogli ovladati ter so hiteli iz grabe na hrib, da vidijo, kaj se godi v njihovem trgu. To vam je bilo veselje.

„Marberg cvete! Marberg cvete! Zdaj rastejo milijoni zlatov iz tega kresa!“ Po hribu so vriskali in prepevali in bi bili radi streljali iz topičev, pa jih niso imeli.

Pet mož, ki so požigali Marberg, je dovršilo svojo nalogo in prišlo na hrib. Zadnji je bil policaj, ki se je na glas prismojal in pripovedoval zbranim rojakom:

„Nikdar v svojem življenju se nisem tako smejal kotor nocoj, ko je moja pojata gorela. Kako so švigale podgane po moji hiši, brcale in vročine kašljale ter bežale, da so kvišku repove držale! Hehehehehe! Samo ene reči mi bo do smrti žal. Pozabil sem doma tisto „česalo“, ki sem ga kupil lani za goldinar na božji poti v Marijinem Celju in ki mi je vsakokrat po trideset uši z

glave izčesalo, kadarkoli sem ga potegnil preko las. Joj, mojega česala je škoda!“

Vsi so se smejali s policajem vred ubogim marberškim podganam in vsi so žalovali za policajevim glavnikom, edinim v vsem Marbergu, s katerim so se bili radi gladili in česali Marberžani po nedeljskih popoldnevih.

Ko je napočilo jutro, starega Marberga ni bilo več. Občinski odbor se je odpravil na daljno pot, da naznani gosposkam veliko nesrečo, ki je doletela Marberg, ko nikogar ni bilo doma, in da si naprosi za vsako hišo po 100 tisoč zlatov deželne podpore. V tem pa sta se pripeljala dva odlična gospoda, ki sta si ogledala škodo in si zapisala vse, kar so pripovedovali Marberžanje. Agenti Zairšnika ni bilo od nikoder. Pač pa je primarširal drugega dne oddelek orožnikov, ki je tuklenil vse marberške može in jih gnal z deco in ženami nekam, odkoder se zelo dolgo niso vrnili.

Po mnogih mnogih letih se je jel dvigati iz velikega pogorišča nov trg. Stari marberški korenjaki so bili že večina mrtvi nekje v temnicah, njihovi nasledniki pa se jih niso upali več v vseh rečeh posnemati, češ da ni bilo vse v redu, kar se je zgodilo v starem Marbergu. Polagoma bi bili skoraj pozabili mnoga dela svojih prednikov, toda v okolici se je ohranil spomin nekdanje slavne marberške dobe, ko je županoval gospod Guzl.

Pregled:

	Stran
Uvod	1
1. Marberški gosak	1
2. Marberški hrast	6
3. Marberški zvon in plot	10
4. Cigan v Marbergu	15
5. Marberška čebula	19
6. Marberške žabe	26
7. Marberška cerkev	32
8. Marberški pašnik	38
9. Marberške sove	41
10. Marberžani v koroškem morju	47
11. Marberžani pred škofom	52
12. Marberško žrebe	55
13. Marberg v nevarnosti	59
14. Tajna seja	64
15. Marberška dvorana	68
16. Marberški bal	73
17. Marberški kres	77

